

**Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta
Katedra občanského práva**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Zapsané partnerství a jeho možné majetkové důsledky

Vedoucí diplomové práce: Doc. JUDr. Michaela Zuklínová, CSc.

Akademický rok 2005/2006

Magdalena Kubátová, 5. ročník

Veverkova 1, 170 00 Praha 7

Prohlášení:

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně za použití literatury, na kterou je v textu diplomové práce odkazováno, a jejíž seznam je přílohou této práce.“

V Praze dne 28. 3. 2006

Obsah

Úvod

1. Hs

2. Ms

3. Ms

4. Ms

5. Ms

6. Ms

7. Ms

8. Ms

9. Ms

10. Ms

11. Ms

12. Ms

13. Ms

14. Ms

15. Ms

16. Ms

17. Ms

18. Ms

19. Ms

20. Ms

21. Ms

22. Ms

23. Ms

24. Ms

25. Ms

Poděkování:

Děkuji Doc. JUDr. Michaele Zuklínové, CSc. za odborné vedení mé diplomové práce.

OBSAH

ÚVOD.....	2
1. HISTORICKÝ VÝVOJ HOMOSEXUALITY A REGISTROVANÉHO PARTNERSTVÍ NA NAŠEM ÚZEMÍ	5
2. MAJETKOVÉ POMĚRY PARTNERŮ.....	8
2.1 Společný majetek partnerů z hlediska jednotlivých návrhů	8
2.2. Současná úprava společného majetku partnerů.....	14
3. PARTNEŘI A PODNIKÁNÍ.....	19
3.1. Změny navrhované v obchodním zákoníku v souvislosti s návrhy zákonů o registrovaném partnerství	21
3.2. Změny navrhované v živnostenském zákoně v souvislosti s návrhy zákonů o registrovaném partnerství	22
4. PARTNEŘI A BYDLENÍ.....	25
4.1 Partnerství a nájemní vztahy k bytu	25
4.2. Vlastnictví bytů a partnerství	29
5. VZÁJEMNÁ VYŽIVOVACÍ POVINNOST	31
5.1 Vzájemná vyživovací povinnost za trvání partnerství	31
5.2 Vzájemná vyživovací povinnost po zániku partnerství.....	33
5.3 Společná ustanovení pro určení a splatnost výživného mezi partnery a bývalými partnery	34
5.4 Úprava vyživovací povinnosti mezi partnery stejného pohlaví do 15.3.2006.....	36
6. PARTNEŘI A DĚDICTVÍ.....	37
6.1 Situace v dědických záležitostech z hlediska osob stejného pohlaví do 15.3.06....	38
6.2 Závěť.....	39
7. VEŘEJNOPRÁVNÍ ASPEKTY	43
7.1 Daně	43
7.2 Daně a partneři v dnešní době	45
7.3 Sociální zabezpečení a partnerství.....	46
7.4 Partneři a sociální zabezpečení do 15.3.2006	49
ZÁVĚR	51
SEZNAM LITERATURY	55

<i>Návrhy zákonů</i>	55
<i>Zákony</i>	55
<i>Komentáře</i>	56
<i>Články</i>	57
<i>Monografie (včetně učebnic)</i>	57
<i>Webové stránky</i>	57
PŘÍLOHY	58
<i>A. Přehled hlasování</i>	58
<i>A.1 Hlasování č. 161 o návrhu na zamítnutí zákona o registrovaném partnerství</i>	58
<i>A.2 Hlasování č. 128 o návrhu na zamítnutí</i>	60
<i>A.3 Hlasování č. 239 o návrhu na zamítnutí zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví z roku 2001</i>	62
<i>A.4 Hlasování č.240 o návrhu na vrácení návrhu zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví k dopracování z roku 2001</i>	64
<i>A.5 Hlasování č. 192 o schválení návrhu zákona o registrovaném partnerství ve třetím čtení z února roku 2004</i>	66
<i>A.6 Hlasování č.25 o vyřazení návrhu zákona o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů z programu 39 schůze z roku 2004</i>	69
<i>A.7 Hlasování č. 933 o schválení návrhu zákona o registrovaném partnerství z 16.12.2005</i>	71
<i>A.8 54. schůze, 311. hlasování, 15. 3. 2006, 18:17</i>	74
<i>B. Právní úprava homosexuálních vztahů v jiných státech Evropy</i>	76
<i>C. Tři základní modely zákonné úpravy homosexuálního soužití</i>	82

Úvod

Pojem partnerství má v rámci právních vztahů několiký význam. Časté je jeho použití v obchodních vztazích, zejména pro členy některých obchodních společností, nebo v případě účasti na podnikání. Stejně tak je tento pojem užíván například i v rámci EU, a to zejména pro některé komplexní projekty a programy jak na národní, tak na unijní úrovni.

V původních návrzích zákona se užíval pojem partnerské soužití. Pojem registrované partnerství je užíván od návrhu z roku 2003. Jeho definici najdeme v § 1 dnes již schváleného návrhu zákona o registrovaném partnerství z roku 2005. Pod tímto pojmem je míněno, ve smyslu těchto návrhů, trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem, stanoveným tímto zákonem.

Předmětem této diplomové práce bude srovnání pozice homosexuálních párů v České republice dle různých návrhů zákonů o registrovaném partnerství se současným stavem před a po přijetí zákona o registrovaném partnerství, to vše se zaměřením na majetkoprávní aspekt tohoto soužití. S ohledem na téma diplomové práce bude nutné se zabývat také zákony navazujícími na základní úpravu, které měly být novelizovány ve prospěch partnerů a posouvat jejich právní postavení blíže k pozici heterosexuálních párů.

Diplomová práce bude rozdělena do kapitol, které jsou dále členěny do jednotlivých podkapitol v případech, kdy je další členění vhodné z důvodu zachování systematiky a přehlednosti rozboru dané problematiky.

Vzhledem k tomu, že v dnešní době je homosexualita často diskutovaným tématem, lze z důvodu poskytnutí určitého uceleného pohledu považovat za zajímavé naznačit vývoj návrhů zákonné úpravy této oblasti. V první kapitole se tedy bude práce zabývat historickým pojetím homosexuality, dále pak převážně se zaměřením na postupné legislativní návrhy od roku 1998 až do současnosti, kdy byl v Parlamentu České republiky projednáván a 15.3.2006 i schválen v pořadí již sedmý návrh zákona o registrovaném partnerství. V dalších kapitolách se pak již práce zaměří výhradně na majetkoprávní aspekty registrovaného partnerství.

Ve druhé kapitole budou rozebrány jednotlivé návrhy úpravy společného majetku partnerů a porovnány se situací homosexuálních párů z hlediska

spoluvlastnictví jak věcí movitých, tak nemovitostí do přijetí návrhu z roku 2005 a změn, které tento zákon přinese do budoucna.

V pořadí třetí kapitola se bude věnovat pozici partnerů jako podnikatelů a právům, která jim jsou, nebo měly být jednotlivými návrhy poskytnuty v této oblasti, a to zejména z hlediska obchodního zákoníku č. 513/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů a živnostenského zákona č. 455/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Přesto, že ke konkurznímu a vyrovnacímu řízení nedochází pouze v souvislosti s podnikatelskou činností, avšak je to v České republice zdaleka nejčastější případ, bude i tato problematika zařazena jako podkapitola ve třetí kapitole zabývající se podnikáním.

Čtvrtá kapitola bude věnována otázkám vlastnictví a nájmu bytů a jejich přechodu v případě smrti, nebo opuštění společné domácnosti partnerem, který byl oprávněným z nájmu daného bytu.

V páté kapitole bude diskutována vzájemná vyživovací povinností partnerů dle jednotlivých návrhů zákonů o registrovaném partnerství a to jak za trvání partnerství, tak po jeho zániku a také z hlediska stavu zákonné úpravy před přijetím zákonné úpravy registrovaného partnerství.

V pořadí šestá kapitola bude věnována oblasti dědického práva, a to zejména se zaměřením na zákonné skupiny dědiců a postavení partnera mezi ostatními dědici ze zákona dle jednotlivých návrhů zákona o registrovaném partnerství a současného stavu právní úpravy. Jedna podkapitola bude také věnována testamentární posloupnosti a omezením, které zákonná úprava v oblasti závětí obsahuje.

Poslední kapitola se pak bude zabývat nástinem veřejnoprávních aspektů, které mají dopad do majetkové oblasti. Tato kapitola bude rozdělena do dvou podkapitol, z nichž první se bude věnovat záležitostem daňovým a to zejména dani dědické, darovací a společnému zdanění. Druhá bude zaměřena na záležitosti práva sociálního zabezpečení a to na různé sociální dávky a podpory, které stát v současnosti poskytuje svým občanům.

V současnosti je téma registrovaného partnerství velice diskutovaným tématem a od roku 1998, kdy byl parlamentu předložen první návrh zákona o registrovaném partnerství osob téhož pohlaví, se pravidelně opakuje. Z hlediska sociálních jistot je velice důležité se touto problematikou zabývat a s ohledem na vývoj současné společnosti se situace homosexuálních párů jeví z dlouhodobého hlediska neudržitelnou. Toto lze konstatovat i vzhledem k situaci v Evropském měřítku, kdy již

ve 14 zemích Evropské unie přijalo zákony, které soužití osob stejného pohlaví v nějaké formě legalizují.

Vedle hlavního cíle této práce, tj. nastínění jednotlivých návrhů a současného právního stavu se zaměřením na majetkoprávní aspekty homosexuálního soužití bude i zjištění nedostatků, které v této oblasti existovaly a přetrvávají i v současné právní úpravě. Dále pak také aspekty právních jistot, které byly doposud homosexuálním partnerům již poskytovány a přínos nového zákona o registrovaném partnerství.

1. Historický vývoj homosexuality a registrovaného partnerství na našem území

I když je homosexualita fakticky jevem existujícím již po celá tisíciletí, jako příklad lze uvést zmínky objevující se v antické poezii kde se setkáváme se vzájemnou láskou osob stejného pohlaví, v průběhu doby se tyto vztahy však dostaly na okraj společnosti a byly považovány za promiskuitní, a tedy z pohledu společnosti nežádoucí.

První zmínka o vztahu k homosexualitě, tehdy ještě v Zemích koruny České, pochází až z roku 1353, kdy byl Karlem IV. vydán trestní kodex, který ukládá kruté tresty za homosexuální styk¹. Tyto tresty byly zmírněny na trest vězení až roku 1787, kdy byl vydán Všeobecný zákoník Josefa II o zločinech a trestech za ně.

Počátkem 20. století byla homosexualita přesunuta do kategorie nemocí, z této kategorie byla vyřazena až roku 1992, i když již dříve se objevovala myšlenka, že se jedná o vrozenou sexuální orientaci. Vývoj k liberálnějším postojům byl přerušen druhou světovou válkou.

Po druhé světové válce se obnovila platnost úpravy z roku 1848, dle které byla homosexualita postavena na roveň sodomie. Od roku 1950 se stala homosexualita trestným činem proti lidské důstojnosti. K naprosté dekriminální homosexuality došlo až do současnosti platným trestním zákonem č.140/1961Sb.

Ke zrovnoprávnění homosexuální a heterosexuální orientace v oblasti trestního práva došlo roku 1990, kdy byla stanovena obecná hranice trestnosti pohlavního styku na 15 let, bez rozdílu, zda se jedná o styk homosexuální či heterosexuální².

Z výše uvedeného vyplývá, že teprve v 90. letech minulého století se otevřela možnost pokusit se i o úpravu soukromoprávních otázek vztahujících se k homosexuální orientaci, která dodnes naráží na značný odpor určité části zákonodárského sboru, i když dle sociologických studií je společnost této úpravě ze 75 % příznivě nakloněna.

V roce 1999 se poprvé v souvislosti s harmonizací právního řádu ČR a EU objevil zákaz diskriminace z důvodu sexuální orientace, a to v novele zákona o zaměstnanosti č.1/1991 Sb. Postupně se tato zásada přenesla i do dalších zákonů a v současnosti ji již nepovažujeme za nijak neobvyklou.

Pokusy o legalizaci homosexuálních vztahů se datují však již od počátku 90.let.

¹ Janošová P.:Homosexualita v názorech současné společnosti, Karolinum,Praha 2000,str.44

První zákonnou úpravu vztahů osob stejného pohlaví v ČR lze vysledovat již záhy po „Sametové revoluci“, a to na přelomu let 1992 a 1993. Při přípravě rodinněprávní novely občanského zákoníku však byly paragrafy týkající se homosexuálních vztahů vládou odmítnuty a do návrhu nebyly zapracovány.

Další pokus o úpravu se objevil v roce 1995 v podobě již samostatného zákona o registrovaném partnerství. Tento návrh se týkal pouze úpravy dědictví a společného užívání bytu. K projednání však, po několika odkladech, vůbec nedošlo vzhledem k jeho přesahu do nového volebního období.

První ucelený návrh zákona o registrovaném partnerství byl zařazen na jednání poslanecké sněmovny koncem roku 1997 jako poslanecká iniciativa (sněmovní tisk č.359). 2.4.1998 tento návrh sněmovna zamítla hned v prvním čtení.

V následujícím roce (2.12.1999) pak sněmovna zamítla (na návrh lidoveckého poslance Cyrila Svobody) další poslanecký návrh zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví (sněmovní tisk č.124).

17.9.2001 se objevil první vládní návrh zákona o soužití osob stejného pohlaví (sněmovní tisk č.1075), který sněmovně předložil tehdejší ministr spravedlnosti Jaroslav Bureš. Jeho součástí nebyly návrhy novelizací navazujících a souvisejících zákonů, které byly podány jako zvláštní návrh zákona (sněmovní tisk č.1076). Oba tyto návrhy byly sněmovnou v prvním čtení vráceny vládě k dopracování. Vzhledem k dalším volbám v roce 2002 však již k dopracování nedošlo.

Ministerstvo spravedlnosti po připomínkovém řízení, které se uskutečnilo v roce 2003, předložilo vládě návrh zákona o registrovaném partnerství, který měl být projednán 28.1.2004. Projednávání tohoto návrhu bylo z pořadu jednání poslanecké sněmovny staženo a odloženo na příští jednání.

4.2.2004 již podruhé vláda svůj návrh zákona o registrovaném partnerství sama stáhla z programu jednání sněmovny a premiér Vladimír Špidla doporučil podat tento návrh zákona jako poslaneckou iniciativu.

Od února 2004 se začala utvářet skupina poslanců, která ve spolupráci s Gay a lesbickou ligou začala připravovat návrh zákona o registrovaném partnerství. V dubnu téhož roku byl tento návrh podán v poslanecké sněmovně a 18.6. 2004 jej začala sněmovna projednávat jako sněmovní tisk č.650. Jako první mezi

² Baršová A.: Partnerství gayů a lesbiček: Kdy dozraje čas na změnu?, Sociální studia 7/2002, str.180

dosavadními návrhy prošel 25.11.2004 až do třetího čtení, ve kterém byl však 11.2.2005 zamítnut, tentokrát již pouze o jediný hlas.

V dubnu 2005 byl předložen sněmovně zatím poslední a nejúspěšnější, opět poslanecký, návrh zákona o registrovaném partnerství. Tento návrh již byl 16.12.2005 schválen poslaneckou sněmovnou ve třetím čtení. 26.1.2006 byl schválen také senátem. K jeho platnosti zbýval již pouze podpis prezidenta republiky, nicméně Václav Klaus využil svého práva zákony vetovat a tím je vrátil k novému hlasování do poslanecké sněmovny. Tento pokus zamezit přijetí zákona o registrovaném partnerství však nebyl úspěšný. 15.3.2005 našel sedmý návrh zákona v poslanecké sněmovně dostatečnou podporu stojedna poslanců a byl přijat.

2. Majetkové poměry partnerů

2.1 Společný majetek partnerů z hlediska jednotlivých návrhů

Stejně jako mezi členy rodiny a nesezdanými heterosexuálními páry i mezi partnery ať chtějí či nikoliv vzniká majetkové společenství a je pouze otázkou, pod jakou právní úpravu toto společenství bude zařazeno. V tomto ohledu se názor zákonodárců několikrát změnil, a lze očekávat, že i když byl již návrh z roku 2005 přijat, bude se v tomto ohledu zákonná úprava ještě dále vyvíjet.

Návrh z roku 1998 se odvolává obecně na úpravu majetkoprávních záležitostí mezi manželi. Oproti manželům však měli být partneři zvýhodněni možnostmi upravit si vzájemné majetkové vztahy odlišně od platné zákonné úpravy smlouvou. Jedinou podmínkou platnosti této smlouvy byla v návrhu zákona stanovena její forma notářského zápisu³. Touto smlouvou však neměla být dotčena práva třetích osob. Vůči třetí osobě by se bývali mohli partneři této smlouvy dovolávat jen pokud této osobě byl znám její obsah. Stejně jako návrh předchozí i návrh z roku 1999 se odvolával na úpravu ve věcech manželských a také dával partnerům stejnou výhodu možnosti smluvní úpravy vzájemných majetkových záležitostí oproti manželům. Tato možnost smluvní úpravy byla záhy podrobena značné kritice s odkazem na diskriminaci manželů, kteří tuto možnost ze zákona neměli a není jim dána ani v současnosti.

Návrh z roku 2001 odkazuje ve svém § 9 již přímo na užití úpravy společného jmění manželů v občanském zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen Obč.zák.) a nikoliv obecně na majetkoprávní úpravu manželství. Poprvé se zde objevil pojem společné jmění partnerů. Blíže byly pak specifikovány změny Obč.zák. až v prováděcím zákonu k návrhu z roku 2001⁴. Tímto návrhem měl být do Obč.zák. vložen nový § 151a, který měl být výslovně výkladový a stanovoval, že na společné jmění partnerů se užití ustanovení § 143 až 151 Obč.zák. s tím, že pokud se v těchto ustanoveních mluví o manželství, rozumí se tím i partnerské soužití a manželi se rozumí též partneři. V tomto návrhu bylo odstraněno kritizované neopodstatněné zvýhodnění partnerů oproti manželům, a tedy jim již nebyla dána možnost smluvní úpravy vzájemných majetkových vztahů.

³ § 4 odst. 3 návrhu z roku 1998

⁴ sněmovní tisk č.1076 z roku 2001

Z hlediska společného jmění manželů není podstatné, zda spolu manželé žijí, či nikoliv, stejně by se dle tohoto návrhu k tomuto nepřihlíželo ani u partnerů. Obdobně bylo navrhováno, že majetek patřící do společného jmění by musel být i u partnerů nabyt legální cestou⁵.

Jměním se rozumí souhrn penězi ocenitelných majetkových hodnot patřících určité osobě (aktiv), a to po odečtení penězi ocenitelných hodnot, které tato osoba dluží jinému (pasiv)⁶.

Dle tohoto návrhu mělo mezi partnery vznikat společné jmění ve stejném rozsahu jako mezi manželi. Předmětem tohoto jmění, který je vymezen v § 143 obč.zák., tedy měly být nejen věci a práva, ale i závazky. Do tohoto majetku by v případě přijetí tohoto návrhu tedy spadal veškerý majetek nabytý jedním z partnerů za trvání partnerství s výjimkou majetku nabytého dědictvím nebo darem, majetku nabytého za majetek patřící do výlučného vlastnictví jednoho z partnerů a majetku vydaného jednomu z partnerů v rámci restitučních nároků. Spadaly by sem veškeré příjmy obou partnerů, bez ohledu na právní důvod jejich nabytí⁷. Předmětem společného jmění partnerů neměla být práva osobnostní a z práv majetkových ta, která jsou neoddělitelně spjata s osobou jednoho z partnerů⁸. K majetku ve výlučném vlastnictví jednoho partnera nemá druhý partner žádná práva, pokud však tento majetek nese nějaké užitky, jsou tyto již ve společném jmění partnerů.

Závazky, které by vznikly jednomu z partnerů nebo oběma za trvání partnerství měly zavazovat oba partnery společně a nerozdílně, pokud by se tyto závazky netýkaly majetku ve výlučném vlastnictví jednoho z partnerů a nebo pokud by závazky převzal jen jeden z partnerů bez souhlasu druhého a jejich rozsah by přesahoval míru přiměřenou majetkovým poměrům partnerů. Co mělo být považováno za tuto přiměřenou mírou je nutné hodnotit s ohledem na dotyčné

⁵ Jehlička O., Švestka J., Škárová M. a kolektiv : Občanský zákoník – komentář, 9.vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 489

⁶ Knappová M., Švestka J. a kol. – Občanské právo hmotné: třetí aktualizované a doplněné vydání, svazek I. ASPI publishing s.r.o. Praha 2002, str. 328

⁷ Jehlička O., Švestka J., Škárová M. a kolektiv : Občanský zákoník – komentář, 9.vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 490

⁸ Knappová M., Švestka J. a kol. – Občanské právo hmotné: třetí aktualizované a doplněné vydání, svazek I. ASPI publishing s.r.o. Praha 2002, str. 330

partnery⁹. Společné jmění tedy představuje pevnější, organizovanější a především stabilnější uspořádání majetkových vztahů než podílové spoluvlastnictví¹⁰.

U majetku je důležité, aby k jeho nabytí došlo za trvání partnerství a zároveň nesmí existovat zákonný ani smluvní důvod, který by tento majetek ze společného jmění vyloučil. Dle § 144 Obč.zák. pokud by nebyl prokázán opak, mělo by se za to, že majetek nabytý a závazky vzniklé za trvání partnerství by tvořily společné jmění partnerů.

Rozsah společného jmění manželů je možno dle § 143a Obč.zák. smluvně modifikovat a dle návrhu z roku 2001 měla být dána tato možnost smluvní úpravy i partnerům. Tato smlouva musí mít obligatorně, dle § 143a odst. 1 věta první Obč.zák., formu notářského zápisu. Pokud by se tyto smlouvy modifikující, nebo vypořádávající společné jmění partnerů týkaly nemovitostí, která by patřila do společného jmění, musela by mít vždy písemnou formu a účinností by nabývala až vkladem do katastru nemovitostí, stejně jako je tomu u manželství a také i ostatních smluv týkajících se nemovitostí. Partneri by mohli těmito dohodami zcela nebo z části vyhradit vznik společného jmění ke dni zániku partnerství. Společné jmění by bylo možné tímto způsobem jak rozšířit, tak zúžit, a to jak do budoucna, tak zpětně ke dni vzniku partnerství. Smlouvou by však nešlo měnit podíl jakým partneri do společného jmění nabývají¹¹. Smlouvou ve formě notářského zápisu lze také modifikovat výkon správy společného jmění odchylně od zákonné úpravy § 145 a 146 Obč.zák. a stejná možnost by byla dána v případě přijetí tohoto návrhu partnerům. Jaké jiné formy správy by si mohli partneri zvolit již zákon nestanoví¹².

Společné jmění by bylo možné omezit až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti. Nebylo by tedy možné zcela vyloučit jeho existenci, jak tomu bylo v předchozích návrzích z let 1998 a 1999¹³. K tomuto zúžení společného jmění partnerů mohlo dojít také soudní cestou na návrh jednoho z partnerů, a to ve stejném rozsahu jako smluvně. Rozhodnutí, jímž by se existence společného jmění fakticky vyloučila, by mohl soud učinit, stejně jako je tomu u manželů, pouze ze závažných

⁹ Jehlička O., Švestka J., Škárová M. a kolektiv : Občanský zákoník – komentář, 9.vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 490

¹⁰ Knappová M., Švestka J. a kol. – Občanské právo hmotné: třetí aktualizované a doplněné vydání, svazek I. ASPI publishing s.r.o. Praha 2002, str. 327

¹¹ Knappová M., Švestka J. a kol. – Občanské právo hmotné: třetí aktualizované a doplněné vydání, svazek I. ASPI publishing s.r.o. Praha 2002, str. 339

¹² Knappová M., Švestka J. a kol. – Občanské právo hmotné: třetí aktualizované a doplněné vydání, svazek I. ASPI publishing s.r.o. Praha 2002, str. 342

¹³ viz výše v této kapitole

důvodů. Co by soud za tyto závažné důvody považoval je již jen na jeho uvážení, bylo by však vhodné, aby byly alespoň stanoveny hrubé meze tohoto uvážení¹⁴. Opětovné rozšíření společného jmění do původního rozsahu by bylo možné zase jedině soudním rozhodnutím učiněným na návrh některého z partnerů, nikdy by k němu nedocházelo automaticky.

Smlouva o změně rozsahu společného jmění by mohla být uzavřena jak před uzavřením partnerství, tak za jeho trvání. Vůči třetím osobám by bylo možné se této smlouvy dovolávat jen za předpokladu, pokud by jim byl obsah této smlouvy znám viz. § 143a odst.4 Obč.zák.

Pokud by nebyl prokázán opak, bylo navrženo, že majetek nabytý a závazky vzniklé za trvání partnerství by tvořily společné jmění partnerů viz. § 144 Obč.zák. Jedná se o vyvratitelnou právní domněnku, a tedy by bylo možné aby partneři v případném sporu prokázali, že daná věc je vyloučena z jejich společného jmění. Nezbytnou podmínkou by však zůstalo, že o této modifikované úpravě by musela dotyčná osoba vědět.

Majetkové hodnoty, které tvoří společné jmění by měli partneři udržovat a užívat společně. Toto ustanovení jim mělo dát možnost užívání, nikoliv povinnost, a mělo jim být tedy umožněno se domluvit na užívání určité věci v jiném rozsahu¹⁵. V případě přijetí návrhu z roku 2001 měla platit i pro partnery zásada, že věci by měl udržovat nejen ten z partnerů, kterému by daná věc převážně sloužila, ale i druhý partner měl být povinen přispívat na údržbu dané věci, i když by ji převážně neužíval.

Každý z partnerů měl mít právo k celé věci náležející do společného jmění. Toto právo mělo však být omezeno, stejně jako je tomu u manželů, právem druhého partnera¹⁶. Mezi partnery tedy měla vzniknout jak pasivní, tak aktivní solidarita – měli být společně povinni i oprávněni.

Pokud se v těchto záležitostech neshodnou, rozhodne na návrh kteréhokoliv z partnerů soud.

Obvyklou správu tohoto majetku však může vykonávat každý z partnerů. Ale dle § 145 odst.2 Obč.zák. bude právní úkon neplatný, pokud tuto obvyklou správu

¹⁴ Jehlička O., Švestka J., Škárová M. a kolektiv : Občanský zákoník – komentář, 9.vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 501

¹⁵ Jehlička O., Švestka J., Škárová M. a kolektiv : Občanský zákoník – komentář, 9.vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 496

přesáhne. Při nakládání se společným majetkem by bylo nutno, stejně jako je tomu u manželů, odlišit, co lze považovat za běžnou správu a co nikoliv. Řešení této otázky je však u manželů již záležitostí praxe a zejména soudu a jeho uvážení v konkrétních případech a nejinak by tomu bylo i v případě homosexuálních partnerů. Rámec obvyklé správy dle ustáleného výkladu tohoto pojmu přesahují úkony, jimiž se mění podstata majetku nebo se snižuje jeho hodnota významným způsobem¹⁷.

Nedostatek souhlasu druhého partnera s nakládáním s věcí patřící do společného jmění, které by přesahovalo obvyklou správu, by měl za následek pouze relativní neplatnost, neboť zákon nemá žádný požadavek na jeho zvláštní formu. Lze ho tedy udělit jak písemně, tak ústně, výslovně i konkludentně, předem i následně¹⁸.

Specifikem tohoto majetkového společenství je, že je v případě manželů vždy pouze dočasného charakteru a zaniká spolu se zánikem manželství. Analogicky by tomu tedy bylo i v případě partnerství a při zániku partnerství, a to ať už smrtí jednoho z partnerů nebo zrušením partnerství, by došlo i k zániku společného jmění partnerů. Po zániku společného jmění by docházelo k vypořádání, při němž se mělo vycházet z rovnosti podílu jednotlivých partnerů, a to jak na společném majetku, tak na závazcích. Tato zákonná domněnka je však vyvratitelná a i zde by partneři mohli prokázat jiné majetkové poměry, než presumuje zákon¹⁹. Zánik partnerství a vypořádání společného jmění se časově nekryjí, ale i na majetek nabytý v tomto období se předpokládalo užití ustanovení, týkající se vypořádání společného jmění obecně²⁰.

Výjimečně byl předpokládán zánik společného jmění za trvání partnerství, a to prohlášením konkurzu na majetek nebo soudním výrokem o propadnutí majetku jednoho z partnerů.

K vypořádání mezi manželi dochází dohodou, nebo soudním rozhodnutím a lze tedy předpokládat, že i mezi partnery by v případě přijetí tohoto návrhu byla situace obdobná. Závazky vzniklé partnerům za trvání partnerství by byli oba povinni splnit

¹⁶ Jehlička O., Švestka J., Škárová M. a kolektiv : Občanský zákoník – komentář, 9.vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 497

¹⁷ Knappová M., Švestka J. a kol. – Občanské právo hmotné: třetí aktualizované a doplněné vydání, svazek I. ASPI publishing s.r.o. Praha 2002, str. 335

¹⁸ Prof.JUDr.Knappová M. DrSc., Prof.JUDr.Švestka J. DrSc. a kol. – Občanské právo hmotné: třetí aktualizované a doplněné vydání, svazek I. ASPI publishing s.r.o. Praha 2002, str. 336

¹⁹ Jehlička O., Švestka J., Škárová M. a kolektiv : Občanský zákoník – komentář, 9.vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 504

²⁰ Jehlička O., Švestka J., Škárová M. a kolektiv : Občanský zákoník – komentář, 9.vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 504

rovným dílem. Pokud by jeden z partnerů během trvání partnerství vynaložil něco ze svého výlučného majetku na společné jmění, měl by vůči druhému partneru právo regresu. Při vypořádání společného jmění by se i mezi partnery měl brát zřetel zejména na to, jakým způsobem každý z partnerů přispěl k nabytí a udržení společného majetku.

V současnosti se již v otázkách vypořádání společného jmění manželů bere zřetel i na práci osoby, která nepřináší společné domácnosti peněžní příjmy ze svého povolání, ale vlastním přičiněním má vliv na prosperitu domácnosti²¹. Lze tedy předpokládat, že i mezi partnery by tomu nebylo jinak. U manželů se bere ještě zřetel k potřebám nezletilých dětí. Vzhledem k současným návrhům právní úpravy homosexuálního soužití, kdy ani jeden neumožňoval adopci těmto párům a vzhledem k společenské situaci nelze předpokládat, že by tomu bylo v blízké budoucnosti jinak. Jedinou výjimkou by mohly být děti jednoho z partnerů z předchozích heterosexuálních vztahů.

Dohodou o vypořádání společného jmění partnerů by však nesměla být dotčena práva věřitelů. Pokud by nedošlo k vypořádání dohodou, provedl by vypořádání soud, na návrh některého z partnerů. Třetí možností vypořádání společného jmění partnerů měla být, stejně jako je tomu u manželů, zákonná presumpce, kdy po třech letech od zániku manželství platí, že movité věci manželé vypořádali tak, jak je užívají pro svou potřebu a pro potřebu své rodiny a domácnosti jako výluční vlastníci. O ostatních movitých a nemovitých věcech platí, že jsou v podílovém spoluvlastnictví bývalých manželů a podíly každého z manželů jsou stejné²². Přiměřeně mělo dle návrhu z roku 2001 platit totéž i o ostatních majetkových právech, pohledávkách a závazcích bývalých partnerů.

V případě užití třetí možnosti vypořádání majetku po zániku partnerství nemusí být věc užívána po dobu celých tří let, ale stačí i přiměřená doba kratší. Musí však být možno z této doby usuzovat na trvalost tohoto užívání. Věc by však nesměla být užívána proti vůli druhého partnera. Pokud nejsou tyto podmínky splněny, stane se tato věc předmětem spoluvlastnictví, přičemž podíly bývalých partnerů budou

²¹ Jehlička O., Švestka J., Škárová M. a kolektiv : Občanský zákoník – komentář, 9. vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 505

²² § 150 odst.4 občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů

stejně²³. Po uplynutí tří let by mezi partnery nemělo existovat žádné nevypořádané jmění.

Dohoda o vypořádání předpokládala písemnou formu, nebyla však požadována, na rozdíl od výše uvedených smluv o modifikaci společného jmění, forma notářského zápisu. Pokud by nebyla písemná forma dodržena, znamenalo by to, že je smlouva neplatná²⁴. Co se týká formálních požadavků na tyto smlouvy i na partnerech by bylo požadováno jejich dodržení.

Jestliže by došlo k zániku společného jmění za trvání partnerství, mohlo by dojít k jeho obnovení jedině rozhodnutím soudu na návrh jednoho z partnerů. Zda by soud návrhu vyhověl by záleželo na individuálních okolnostech konkrétního případu.

Návrh z roku 2002 odpovídá v dané oblasti návrhu z roku 2001, návrh z roku 2003 pak již ustoupil od společného jmění partnerů a otázkami souvisejícími s majetkoprávními aspekty partnerství se vůbec nezabýval a stejný přístup byl zvolen i u návrhu zákona z roku 2004.

V současné době již schválený návrh z roku 2005 také neumožňuje vznik společného jmění partnerů. Partneři by měli tedy i do budoucna, stejně jako tomu bylo do přijetí zákona o registrovaném partnerství, nabývat majetek každý do svého výlučného vlastnictví, nebo do spoluvlastnictví dle § 136 až 142 Obč.zák.

Jedině v oblasti obstarávání běžných záležitostí má jednání jednoho z partnerů, dle schváleného zákona, zavazovat oba partnery společně a nerozdílně. Stejná úprava by se pak měla vztahovat i na případ, kdy bude následně prohlášeno jednání za neplatné. Tato ustanovení by neplatilo jen v případě, že dotyčné osobě bylo známo, že druhý partner tyto účinky vůči ní výslovně vyloučil²⁵. Co bude případně považováno za běžné záležitosti pak bude záviset na rozhodnutí jednotlivých soudů a soudců v konkrétní věci.

2.2. Současná úprava společného majetku partnerů

Podílové spoluvlastnictví vzniká stejně jako vlastnictví jediného subjektu – smlouvou, rozhodnutím soudu, nebo ze zákona²⁶. Současná česká právní úprava

²³ Knappová M., Švestka J. a kol. – Občanské právo hmotné: třetí aktualizované a doplněné vydání, svazek I. ASPI publishing s.r.o. Praha 2002, str. 350

²⁴ Jehlička O., Švestka J., Škárová M. a kolektiv : Občanský zákoník – komentář, 9.vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 510

²⁵ viz. § 9 odst. 2 a 3 zákona o registrovaném partnerství

²⁶ viz § 132 a násl. občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů

vychází z ideálního spoluvlastnictví a nikoliv z podílového spoluvlastnictví s konkrétně určenými podíly, a tedy práva partnerů jako spoluvlastníku se nevztahují k určité části společné věci, ale k ideálně vymezenému podílu. Každý z partnerů je tedy spoluvlastníkem celé věci. Toto ideální spoluvlastnictví však nevylučuje dohodu partnerů o reálném užívání dané věci.

Každý z partnerů se podílí na hospodaření a nakládání se společnou věcí, na užitcích a povinnostech plynoucích z vlastnictví dané věci dle výše svého spoluvlastnického podílu. Podíl tedy určuje míru v jaké se jednotliví spoluvlastníci podílejí na vlastnických právech²⁷. Z právních úkonů týkajících se věci ve spoluvlastnictví partnerů jsou partneři oprávněni společně a nerozdílně. Existuje tedy mezi nimi tak zvaná aktivní a pasivní solidarita, jejíž obsah je blíže specifikován v § 511 až 515 Obč.zák., jako společná práva a společné závazky.

Nevýhodou spoluvlastnictví je nejistota trvání, protože každý ze spoluvlastníku, v našem případě partnerů, může kdykoliv za trvání spoluvlastnictví požádat o jeho zrušení²⁸. I když v této souvislosti je nutné poznamenat, že znakem společného jmění je dočasnost jeho existence. V tomto ohledu tedy nejde o znevýhodnění oproti manželům, neboť i jejich majetkové společenství je jen dočasného charakteru.

V případě, že se jeden z partnerů rozhodne prodat věc, kterou mají partneři ve společném vlastnictví, má druhý partner dle § 140 Obč.zák. zákonné předkupní právo. Jedině svým potomkům by mohl partner daný podíl převést aniž by došlo k aktivaci zákonného předkupního práva druhého partnera jako spoluvlastníka. Za převod dle § 140 Obč.zák. je považován jak převod úplatný, tak bezúplatný. Z povahy věci lze však usuzovat, že v tomto případě by byl přiměřenější výklad, že měl zákonodárce na mysli jen převody úplatné²⁹. K tomuto stanovisku se v současné době přiklání i soudní praxe.

Tohoto zákonného předkupního práva oprávněný partner není povinen využít, je mu dána pouze zákonná možnost stát se výlučným vlastníkem. Nikdo ho však ke koupi tohoto podílu nemůže nutit. Zákonné předkupní právo má povahu věcného práva, v případě neuplatnění tohoto práva partnerem nedochází tedy k jeho zániku,

²⁷ Knappová M., Švestka J. a kol. – Občanské právo hmotné: třetí aktualizované a doplněné vydání, svazek I. ASPI publishing s.r.o. Praha 2002, str. 318

²⁸ Knappová M., Švestka J. a kol. – Občanské právo hmotné: třetí aktualizované a doplněné vydání, svazek I. ASPI publishing s.r.o. Praha 2002, str. 317

²⁹ Jehlička O., Švestka J., Škárová M. a kolektiv : Občanský zákoník – komentář, 9.vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 482

ale při dalším převodu trvá i vůči právnímu nástupci partnera, který svůj podíl převedl³⁰.

Spoluvlastnictví partnerů bude zpravidla vznikat na základě smlouvy, i když ani další dvě zákonné možnosti vzniku spoluvlastnictví, a to na základě dědění nebo na základě rozhodnutí státního orgánu, nelze ani mezi partnery zcela vyloučit. Pro vznik spoluvlastnictví na základě smlouvy není vyžadována žádná zvláštní forma. Spoluvlastnictví může tedy vzniknout na základě ústně i písemně a i konkludentně projevené vůle, i když z hlediska právní jistoty lze písemnou formu jedině doporučit. Z daného právního úkonu musí však být patrné že partneři zamýšleli svým jednáním daný spoluvlastnický vztah založit. Jedinou výjimkou ze zásady bez formálnosti smlouvy zakládající spoluvlastnictví je požadavek písemné formy v případě, že se má spoluvlastnictví vztahovat k nemovitosti. Pro smlouvy týkající se nemovitostí je dle kogentního ustanovení § 46 Obč.zák. požadována vždy písemná forma. Výše spoluvlastnického podílu jednotlivého partnera se pak uvádí v katastru nemovitostí v podobě zlomku³¹.

Zákonná úprava také nijak nebání tomu, aby se partneři na nutnosti písemné formy při vzniku jejich spoluvlastnictví sami dohodli. Za předpokladu, že se takto dohodnou, je pak písemná forma v daném právním vztahu obligatorní.

Spoluvlastnické podíly lze i u partnerů určit buď procentem, nebo zlomkem. Pokud není velikost podílu výslovně určena dohodou partnerů, právním předpisem, nebo rozhodnutím státního orgánu, budou podíly partnerů stejné, viz § 137 odst.2 Obč.zák. Velikost jednotlivých podílů se může během trvání spoluvlastnictví měnit stejnými způsoby jaké jsou výše uvedeny pro vznik spoluvlastnictví.

Obsahem spoluvlastnictví mezi partnery jsou a i do budoucna budou práva a povinnosti vznikající mezi partnery jako spoluvlastníky při nakládání se společnou věcí, mezi partnery a třetími osobami ohledně společné věci a mezi každým partnerem a třetími osobami při nakládání se svým spoluvlastnickým podílem³². Hospodařením se v této souvislosti míní především užívání, údržba, oprava a obvyklé nakládání s věcí.

³⁰ Knappová M., Švestka J. a kol. – Občanské právo hmotné: třetí aktualizované a doplněné vydání, svazek I. ASPI publishing s.r.o. Praha 2002, str. 321

³¹ Knappová M., Švestka J. a kol. – Občanské právo hmotné: třetí aktualizované a doplněné vydání, svazek I. ASPI publishing s.r.o. Praha 2002, str. 319

³² Knappová M., Švestka J. a kol. – Občanské právo hmotné: třetí aktualizované a doplněné vydání, svazek I. ASPI publishing s.r.o. Praha 2002, str. 319

V běžných záležitostech týkajících se společné věci se mohou partneři jako spoluvlastníci vzájemně zastupovat a není nutný souhlas obou. Pokud se však jedná o důležitou změnu věci, je nutný souhlas druhého spoluvlastníka. Důležitou změnou společné věci se dle ustálené judikatury rozumí změna podstaty věci, nebo změna její funkce³³. Nedosáhnou-li partneři při nakládání se společnou věcí dohody, rozhodne na návrh kteréhokoliv z nich soud³⁴.

Dle § 139 odst. 1 Obč.zák. jsou z právních úkonů týkajících se společné věci oprávněni a povinni oba partneři společně a nerozdílně. Každý z partnerů je sám oprávněn domáhat se ochrany u soudu proti neoprávněným zásahům třetích osob prostřednictvím některé z vlastnických žalob. Stejně tak v případě sporu vyvolaném třetí osobou ohledně věci ve spoluvlastnictví partnerů jsou pasivně legitimováni oba partneři, nebo kterýkoliv z nich³⁵.

K trvání spoluvlastnictví nemůže být žádný z partnerů nucen a každý tedy může dát návrh na jeho zrušení soudem, pokud nedojde k dohodě mezi spoluvlastníky. Spoluvlastnictví bude i mezi partnery zanikat stejnými způsoby jakými dochází k zániku výlučného vlastnictví. Může dojít také ke zrušení spoluvlastnictví, a to buď dohodou, nebo konstitutivním rozhodnutím soudu na návrh jednoho ze spoluvlastníků v případě, že nedošlo k jeho zrušení dohodou. Zrušení a vypořádání spoluvlastnictví představuje dvě fáze zániku spoluvlastnictví, kdy jeho zrušení je nezbytným předpokladem pro jeho vypořádání. Po zrušení tohoto spoluvlastnictví tedy vždy následuje vypořádání vzájemných práv spoluvlastníků.

Základním způsobem zrušení spoluvlastnictví, který je upraven v § 141 Obč.zák., je jeho zrušení dohodou spoluvlastníků, v našem případě tedy partnerů. Tato dohoda může zahrnovat kterýkoliv ze způsobů zrušení podílového spoluvlastnictví dle § 142 Obč.zák. K platnosti dohody o vypořádání spoluvlastnictví, stejně jako je tomu u dohod o jeho vzniku, nebo změně podílů jednotlivých spoluvlastníků, je požadována písemná forma pouze pokud předmětem spoluvlastnictví byla nemovitost³⁶. To však nebrání, s ohledem na smluvní volnost, dohodě partnerů na písemné formě, i když zákon tuto formu nepožaduje.

³³ Knappová M., Švestka J. a kol. – Občanské právo hmotné: třetí aktualizované a doplněné vydání, svazek I. ASPI publishing s.r.o. Praha 2002, str. 320

³⁴ viz. § 139 odst. 2 občanského zákoníku 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů

³⁵ Knappová M., Švestka J. a kol. – Občanské právo hmotné: třetí aktualizované a doplněné vydání, svazek I. ASPI publishing s.r.o. Praha 2002, str. 320

³⁶ viz. § 141 odst.1 občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Pokud dohoda o vypořádání spoluvlastnictví nemá písemnou formu, je spoluvlastník povinen vydat druhému spoluvlastníkovi písemné potvrzení o tom jak se vypořádali. V případě že toto potvrzení dobrovolně nevydá, není tím nijak dotčena platnost samotné dohody o vypořádání spoluvlastnictví, čímž se mění konečná a úplná likvidace spoluvlastnictví mezi partnery. Druhý partner se může domáhat vydání tohoto potvrzení soudní cestou.

Soudní cestou je možné se také domáhat vypořádání spoluvlastnictví jako takového, a to vždy na návrh jednoho ze spoluvlastníků, v našem případě jednoho z partnerů. Nikdy se spoluvlastnictví nevypořádá z úřední povinnosti. Způsoby vypořádání v rámci soudního řízení jsou určeny v kogentním ustanovení § 142 odst. 1 Obč.zák., čímž není vyloučen jiný způsob vypořádání dohodou spoluvlastníků, v našem případě tedy partnerů. I pořadí způsobů vypořádání spoluvlastnictví je pro soud závazné³⁷ a stejně tomu bude i v případě homosexuálních párů.

K vypořádání spoluvlastnictví soudem nedojde, pokud existují důvody zvláštního zřetele hodné³⁸. Co je v praxi za tyto důvody považováno je záležitostí volného uvážení soudu, avšak je nutné je velmi pečlivě zkoumat a opatřit si o nich spolehlivé podklady³⁹.

Rozhodnutí soudu, že zrušení a vypořádání spoluvlastnictví neprovede, je tzv. rozhodnutím rebus sic stantibus, tedy rozhodnutím pro tentokrát, to je dokud tento stav trvá. Pokud tedy dojde následně ke změně, není vyloučeno podat návrh na vypořádání spoluvlastnictví opět a tentokrát úspěšně⁴⁰.

Vypořádání spoluvlastnictví soud provede bez ohledu na důvody uvedené v návrhu na vypořádání, lze ho provést dokonce i bez uvedení důvodu. Soud není dle § 153 odst. 2 občanského soudního řádu č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů, při svém rozhodování vázán návrhem na vypořádání spoluvlastnictví. Může tedy dojít i k vypořádání jiným způsobem, než který spoluvlastník navrhoval.

Úprava v oblasti společného majetku se přijetím nového zákona o registrovaném partnerství nijak nemění a zůstává, jak již bylo výše uvedeno, ve stavu stávající právní úpravy jedině ve formě spoluvlastnictví.

³⁷ Knappová M., Švestka J. a kol. – Občanské právo hmotné: třetí aktualizované a doplněné vydání, svazek I. ASPI publishing s.r.o. Praha 2002, str. 324

³⁸ § 142 odst. 2 občanského zákoníku 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů

³⁹ Jehlička O., Švestka J., Škárková M. a kolektiv : Občanský zákoník – komentář, 9.vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 485

⁴⁰ Jehlička O., Švestka J., Škárková M. a kolektiv : Občanský zákoník – komentář, 9.vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 485

3. Partneri a podnikání

Tato oblast nebyla ani v jednom z dosud v parlamentu projednaných návrhů přímo řešena, a tedy pouze návrhy odkazující v majetkoprávní záležitosti na úpravu vztahů manželských se věnovali také této problematice. Návrhy z let 1998 a 1999 všeobecně odkazují na úpravu majetkoprávních vztahů mezi manželi, avšak poměr partnerů, jak již bylo uvedeno výše⁴¹, byl zvýhodněn jejich možností smlouvou uzavřenou mezi partnery vyloučit vznik některých práv a povinností majetkového charakteru.

Návrh z roku 1998 odkazuje výslovně pouze na majetkoprávní vztahy dle Obč.zák. Tato ustanovení tedy nelze použít na úpravu podnikatelské činnosti, která je vykonávána na základě jiných předpisů, kterými jsou zejména obchodní zákoník č. 513/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů a živnostenský zákon č. 455/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů. V o rok mladším návrhu je tento nedostatek odstraněn a řeší se v něm již pouze obecně majetková práva. Do ostatních zákonů, které by bylo nutno novelizovat však tento návrh nezasahoval a i tato úprava byla tedy dosti neúplná.

Nejkomplexnější a nejpropracovanější návrh v oblasti podnikání pochází z roku 2001. Tato úprava, rozdělená do dvou zákonů, poprvé mluví přímo o společném jmění partnerů a výslovně odkazuje na paragrafy občanského zákoníku, které upravují společné jmění manželů, čímž odkazuje i na tu část vztahující se k podnikání jednoho z partnerů⁴². Dle této úpravy tedy k užití společného majetku partnerů pro podnikatelské účely jednoho z partnerů by byl nutný souhlas druhého partnera, a to k prvnímu použití tohoto majetku. Vzhledem k tomu, že na tento souhlas nejsou kladeny žádné formální požadavky lze předpokládat, že by byl možný i zpětný souhlas až po užití společného majetku k podnikání⁴³.

K dalším právním úkonům souvisejícím s podnikáním by již dalšího souhlasu třeba nebylo. Souhlasem ve smyslu § 146 Obč.zák. se dle dnešních poměrů rozumí obecný, předem daný souhlas k použití jakéhokoliv blíže neurčeného majetku za uvedeným účelem a kdykoliv později. Souhlas k jednorázovému použití majetku ve společném jmění partnerů na konkrétní podnikatelský účel by nebyl souhlasem ve

⁴¹ viz. kapitola 2.1

⁴² § 146 občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů

smyslu § 146 Obč.zák. Stejně by se postupovalo i v případě partnerů, pokud by bývalo došlo ke schválení tohoto návrhu. Zákon k tomuto souhlasu nevyžaduje písemnou formu a lze jej tedy učinit i ústně či konkludentně. I když nejsou po formální stránce na tento souhlas kladeny žádné požadavky, s ohledem na právní jistotu a některé navazující zákony lze písemnou formu jediné doporučit⁴⁴. Pokud by se použil analogicky výklad užívaný v dnešní době pro manželské majetkoprávní poměry, mělo by jít o jednostranný právní úkon adresovaný druhému partnerovi⁴⁵. Pokud by partner udělil souhlas s užitím společného majetku k podnikání, musel by být tento účel skutečně naplněn.

Pokud by nebyl souhlas k užití společného jmění partnerů k podnikatelským účelům druhého partnera dán, došlo by k neplatnosti právního úkonu učiněného bez tohoto souhlasu, a to k neplatnosti relativní, které by se mohl dovolat ten, kdo by byl tímto úkonem dotčen, pokud by tuto neplatnost sám nezpůsobil⁴⁶.

Při vkladu společného jmění, nebo jeho části jedním z partnerů do obchodní společnosti nelze přehlédnout, že se činnost společníka sama o sobě nepovažuje za podnikání ve smyslu obchodního zákoníku č. 513/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Z tohoto plyne, že právní režim těchto vkladů se bude řídit dle původu prostředků užitých k získání obchodního podílu. Jestliže by celý vklad byl tvořen jen majetkem patřícím do výlučného vlastnictví jen jednoho z partnerů, nebyl by souhlas druhého partnera k tomuto užití třeba. Stejně tak by se postupovalo, pokud by bylo společné jmění partnerů modifikováno smlouvou dle § 143a Obč.zák. Ve všech ostatních případech, stejně jako je tomu u manželství, by se postupovalo dle § 145, a tedy souhlas druhého partnera by byl nezbytný⁴⁷.

Podnikání partnerů by se týkal také § 143 odst.2 Obč.zák. vztahující se ke vzniku členství v obchodních společnostech a družstvech s tím, že členství druhého partnera by nevznikalo.

⁴³ Jehlička O., Švestka J., Škárová M. a kolektiv : Občanský zákoník – komentář, 9.vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 499

⁴⁴ Jehlička O., Švestka J., Škárová M. a kolektiv : Občanský zákoník – komentář, 9.vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 499

⁴⁵ Knappová M., Švestka J. a kol. – Občanské právo hmotné: třetí aktualizované a doplněné vydání, svazek I. ASPI publishing s.r.o. Praha 2002, str. 336

⁴⁶ Jehlička O., Švestka J., Škárová M. a kolektiv : Občanský zákoník – komentář, 9.vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str.499

⁴⁷ Knappová M., Švestka J. a kol. – Občanské právo hmotné: třetí aktualizované a doplněné vydání, svazek I. ASPI publishing s.r.o. Praha 2002, str. 337

Velmi detailně jsou pak propracovány otázky podnikání v návrhu zákona navazujícího na návrh zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví z roku 2001⁴⁸, který měl novelizovat i navazující zákony. Pro oblast podnikání by byly důležité navrhované změny zákona o konkurzu a vyrovnání č. 328/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, obchodního zákoníku č. 513/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů a živnostenského zákona č. 455/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

3.1. Změny navrhované v obchodním zákoníku v souvislosti s návrhy zákonů o registrovaném partnerství

Změnami obchodního zákoníku v souvislosti s úpravou registrovaného partnerství se zabýval pouze návrh z roku 2001, a to v návrhu zákona navazujícího na návrh zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví⁴⁹.

V rámci obchodního zákoníku č. 513/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, bylo navrhováno zařazení partnera do ustanovení § 27a odst. 2 pís. k). Tento paragraf zabývající se nutností založit do obchodního rejstříku, do sbírky listin, souhlas manžela s užitím společného jmění manželů, nebo jeho části k podnikání, měl být rozšířen i na partnery. Samozřejmě předpokladem užití tohoto ustanovení je, že druhý partner musí být podnikatelem zapisujícím se do obchodního rejstříku, a to ať dobrovolně, nebo povinně. I zde tedy mělo platit, že souhlas může být ústní nebo písemný, nicméně potvrzení o tomto souhlasu musí být vždy písemné.

K uložení tohoto souhlasu do sbírky listin by muselo dojít dle § 31 odst.3 obchodního zákoníku č. 513/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, bez zbytečného odkladu poté, co nastala rozhodná skutečnost. V daném případě tedy kdy došlo k užití společného jmění partnerů k podnikání jednoho z nich⁵⁰.

Do sbírky listin se měly zakládat také případně i stejnopisy notářského zápisu o smlouvě o změně rozsahu společného jmění partnerů, nebo o výhradě jeho vzniku, nebo rozhodnutí soudu o jeho zúžení, popřípadě smlouvy o rozdělení příjmů z podnikání.

V případě, že by jedním z partnerů bylo získáno oprávnění k podnikání a stane se neomezeně ručícím společníkem obchodní společnosti, měl by dle návrhu zákona z roku 2001 druhý partner právo požadovat u soudu zúžení společného jmění

⁴⁸ sněmovní tisk č.1076

⁴⁹ sněmovní tisk č.1076

partnerů až na běžné vybavení společné domácnosti⁵¹. Pokud by však byla podnikatelská činnost vykonávána za pomoci druhého partnera, který by nebyl podnikatelem, rozdělily by se mezi ně příjmy dle dohody uzavřené předem. Nebyla-li by taková smlouva uzavřena, rozdělily by se mezi ně příjmy rovným dílem, bez ohledu na omezení společného jmění⁵². K rozšíření takto zúženého společného jmění může dojít jedině na návrh jednoho z manželů, tedy v našem případě partnerů⁵³.

3.2. Změny navrhované v živnostenském zákoně v souvislosti s návrhy zákonů o registrovaném partnerství

Do živnostenského zákona č. 455/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, měl být návrh z roku 2001 promítnut do § 11 odst. 1 a do § 13 odst. 1 pís. b) a c), což jsou ustanovení zohledňující také manžele.

V prvním případě se jednalo o užití partnera jako odpovědného zástupce, bez nutnosti, aby se stal zaměstnancem podnikatele, který by byl jeho partnerem, stejně jako bylo možné takto užít manžela.

Jako odpovědný zástupce by se musel partner, stejně jako tomu bylo u manžela, zúčastňovat provozování živnosti v nezbytném rozsahu. Tato druhá věta § 11 odst. 1 živnostenského zákona č. 455/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, umožňující užití manžela jako odpovědného zástupce však byla v rámci novelizací odstraněna a dle platného znění živnostenského zákona č. 455/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, musí být vždy odpovědný zástupce ve smluvním vztahu s podnikatelem, pro kterého tuto funkci vykonává bez ohledu na to, zda se jedná o manžela či nikoliv. Toto zvýhodnění manželů bylo tedy odstraněno, a tedy disproporce mezi postavením manželů a partnerů již v tomto směru neexistuje.

V druhém případě se jednalo o pokračování v živnosti při úmrtí podnikatele. § 13 odst. 1 živnostenského zákona č. 455/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů obsahuje taxativní výčet osob, které mohou pokračovat v provozování živnosti v případě smrti podnikatele, a to až do skončení dědického řízení. Do ustanovení pís.

⁵⁰ Štenglová I., Plíva S., Tomsa M. a kolektiv : Obchodní zákoník – komentář, 10. vydání, C.H.Beck, Praha 2005, str.107

⁵¹ § 148 odst.2 občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů

⁵² Knappová M., Švestka J. a kol. – Občanské právo hmotné: třetí aktualizované a doplněné vydání, svazek I. ASPI publishing s.r.o. Praha 2002, str. 340

⁵³ Jehlička O., Švestka J., Škárová M. a kolektiv : Občanský zákoník – komentář, 9.vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str.502

b) a c) mezi osoby, které nemusejí být dědici podnikatele, aby mohly pokračovat v provozování živnosti měl být zařazen k manželovi i partner. Podmínkou však zůstávalo, aby byl spoluvlastníkem majetku používaného k provozování živnosti.

Všechny osoby vyjmenované v tomto odstavci, a tedy i partner, měly mít povinnost pokud hodlají pokračovat v provozování živnosti, oznámit toto pokračování živnostenskému úřadu, a to ve lhůtě tří měsíců od dne úmrtí podnikatele. Takové pokračování v živnosti nemá za následek vydání změnového živnostenského listu a koncesní listiny. K tomu dochází až po skončení dědického řízení, kdy již pokračuje dotyčný v živnosti z titulu dědice, a nejednalo by se již o pokračování v živnosti dle ustanovení § 13 živnostenského zákona č. 455/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů⁵⁴.

Návrh z roku 2002 se vrací již zase pouze k odkazu na obecnou úpravu společného jmění manželů dle § 143 a následující Obč.zák., a tedy oblasti podnikání se dotýká pouze v otázkách řešených v Obč.zák.

V návrhu z roku 2003 se tato úprava naprosto vytrácí a nachází se zde pouze odkaz na možnost zastupovat partnera v běžných záležitostech, přijímat běžná plnění, ale toto pouze pokud zvláštní zákon nestanoví jinak. Podnikání jednoho z partnerů není možné podřadit pod pojem běžných záležitostí.

Úprava tohoto návrhu nebyla do zvláštních zákonů upravujících podnikání promítnuta, a tedy v oblasti podnikatelské měli partneři zůstat v pozici samostatných osob a žádná práva na rozdíl od ostatních rodinných příslušníků mít neměli. Oproti současnému stavu právní úpravy se v této oblasti tedy jejich pozice přijetím tohoto návrhu měnit neměla.

V návrhu zákona o registrovaném partnerství a změně některých souvisejících zákonů z roku 2004 se již opět objevily návrhy novelizací živnostenského zákona, ale trvá zamítavý postoj k pojetí společného jmění partnerů. Mezi osobami stejného pohlaví tak mělo nadále existovat pouze spoluvlastnictví. V ostatních oblastech podnikání mimo živnostenský zákon č. 455/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů se úprava partnerství promítnout neměla. Tato navrhovaná novelizace živnostenského zákona naprosto odpovídala návrhu z roku 2001 a byla již analyzována výše⁵⁵.

49 Hrozinková E., Urban V.: Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady, 10. aktualizované a doplněné vydání, LINDE PRAHA a.s., Praha 2005, str. 49-50

⁵⁵ Viz. Živnostenský zákon č. 455/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů

V současné době již schválený návrh z roku 2005 se omezuje stále na zastupování partnera v běžných záležitostech a přijímání běžných plnění. Jinak se majetkoprávními otázkami nezabývá, a tedy pozice partnerů se v podnikatelské oblasti, jeho přijetím, více méně nijak nezmění oproti v současné době platné právní úpravě vztahující se na partnery. Jedinou otázkou, kterou se tento návrh zabývá je opět § 11 odst. 1 živnostenského zákona č. 455/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, týkající se odpovědného zástupce a § 13 odst. 1 pís. b) a c) téhož zákona týkající se pokračování v živnosti při úmrtí podnikatele. Avšak ustanovení § 11 odst. 1 se již v době od podání návrhu do jeho projednání změnilo, jak již bylo uvedeno výše, a tedy se jedná o obsolentní ustanovení.

V současnosti je nutné, pokud chce partner využít činnost druhého partnera k živnostenskému podnikání jako odpovědného zástupce, aby byl založen mezi nimi smluvní vztah, jak je již požadováno po všech osobách vystupující jako odpovědný zástupce, a tedy již není třeba žádné budoucí novelizace tohoto ustanovení v souvislosti s úpravou partnerství osob stejného pohlaví.

Pokračovat v živnosti v případě smrti partnera může v současnosti pouze dle § 13 odst. 1 pís. b) za stejných podmínek jako manžel, a tedy se jeho pozice oproti stavu před přijetím zákona o registrovaném partnerství zlepšila a již není nutné pořizovat za tímto účelem závěť.

4. Partneri a bydlení

4.1 Partnerství a nájemní vztahy k bytu

První dva návrhy z let 1998 a 1999, jak bylo již výše uvedeno, odkazují ve všech majetkoprávních záležitostech na úpravu užitou pro manželství, i když partnerům dává větší prostor pro smluvní úpravu. A tedy, i když o nájmu společného bytu a o vztazích z nájemních smluv se v těchto návrzích výslovně nemluví, z výše uvedeného plyne, že i v otázkách bytových se měla úprava řídit úpravou vztahu manželů ke společnému bytu.

Společný nájem bytu partnery měl tedy podléhat obecné úpravě Obč.zák., která se nachází v § 663 a násl., avšak partnerům byla dána možnost vyloučit účinky co se týče vzniku společného nájmu partnery smluvně, čímž byli proti manželům zvýhodněni.

Poprvé je výslovná zmínka o nájemních vztazích až ve třetím návrhu z roku 2001, a to v jeho § 10. K této úpravě se pozdější návrhy stále vracely a dnes již parlamentem schválený návrh mu také odpovídá. Jediným rozdílem je, že v současnosti by měla být zařazena úprava nájemních vztahů v partnerském soužití přímo do Obč.zák., a to jako nový § 705a.

Partnerovi je zde výslovně dáno právo užívat byt jenž je v nájmu druhého partnera. V záležitostech s nájmem bytu souvisejících pak odkazuje na úpravu užitou v Obč.zák. Vylučuje však vznik společného nájmu bytu partnery jak uzavřením partnerství, tak vznikem nájemního práva jednoho z partnerů za trvání partnerství. Tímto však nejsou dotčena ustanovení občanského zákoníku týkající se vzniku společného nájmu dohodou.

V případě zániku partnerství s právní mocí rozsudku o zrušení partnerského soužití zaniká i odvozené právo k nájmu bytu toho, kdo není nájemcem.

Práva k nájmu bytu přecházejí na právní nástupce ze zákona nezávisle na dědění. Úprava užitá pro přechod nájmu pro případ smrti nájemce se obdobně aplikuje i v případě, že nájemce opustí společnou domácnost. Za daných okolností se musí jednat o trvalé opuštění, které musí být projevem svobodné vůle nájemce⁵⁶. Lze na ně usoudit i z konkludentního jednání, které nevzbuzuje pochybnost o úmyslu původního nájemce.

⁵⁶ Jehlička O., Švestka J., Škárová M. a kolektiv : Občanský zákoník – komentář, 9.vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 1047

Dle návrhu zákona z roku 2001, pokud by partner oprávněný z nájmní smlouvy opustil společnou domácnost, nebo zemřel, měla být užita úprava přechodu nájmu bytu v případě smrti nájemce dle Obč.zák. dle § 706 odst.1, která po novele měla partnera zařadit do kategorie dětí, vnuků, rodičů, sourozenců, snachy a zetě. Tyto osoby k přechodu nájmu bytu musí prokazovat, že s nájemcem v rozhodný den žily ve společné domácnosti a nemají vlastní byt.

V tomto případě není stanoven časový úsek po který musela dotyčná osoba žít ve společné domácnosti, ale přesto je nutné, aby z daných okolností bylo možno usuzovat, že se má jednat o trvalé spolužití, a tedy o příslušnost k jedné domácnosti s osobou oprávněnou z nájmního vztahu⁵⁷.

Společnou domácnost definuje Obč.zák. ve svém § 115 avšak pro osoby uvedené v § 706 odst. 1 se v praxi užívá volnější výklad tohoto pojmu a nepožaduje se, aby dotyčné osoby společně uhrzovaly náklady na své potřeby. Je pouze nutné po bližší neurčenou dobu tuto domácnost sdílet a bude záležet na rozhodnutí soudu jakou dobu bude považovat za dostatečnou pro prokázání příslušnosti ke společné domácnosti.

Samozřejmě není vyloučeno, že by došlo k přechodu nájmu jednostranným úkonem pronajimatele, který nárok uzná. V těchto případech se neuzavírá nová nájmní smlouva, která by ke své platnosti potřebovala písemnou formu⁵⁸, a tedy je možné uvedené úkony platně učinit i ústně či konkludentně⁵⁹.

V případě přechodu nájmu na partnera se jedná o nástupnictví svého druhu, a tedy dotyčný nebude vstupovat do závazků vzniklých z nájmního vztahu před rozhodným dnem, z čehož plyne, že pronajimatel bude muset své nároky uplatňovat vůči dědicům dle §470 Obč.zák., nebo přímo proti původnímu nájemci v případě opuštění společné domácnosti⁶⁰.

V případě družstevních bytů může existovat společný nájem bytu pouze mezi manželi⁶¹. Partneři nejsou v záležitostech společného nájmu postaveni naroveň manželům, a nemůže tedy vzniknout ani společný nájem družstevního bytu partnery. Co se týká nájmu družstevních bytů, nelze společný nájem založit ani smluvně.

52 Mašek D. : Důsledky existence společné domácnosti a příslušnosti k ní z pohledu občanského zákoníku, časopis Právo a rodina 9/1999, str. 2

⁵⁸ § 786 odst.1 občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů

⁵⁹ Jehlička O., Švestka J., Škárová M. a kolektiv : Občanský zákoník – komentář, 9.vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 1043

⁶⁰ Jehlička O., Švestka J., Škárová M. a kolektiv : Občanský zákoník – komentář, 9.vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 1043

Stejně tak není možné společné členství partnerů v bytovém družstvu, i toto je výsadou pouze manželů⁶². Tímto je prolomen princip individuálního, respektive výlučného členství v družstvu, na kterém je postavena platná právní úprava. Na manžele se za daných okolností hledí jako na jediného člena družstva, nikoliv jako na dva samostatné členy.

Nájem družstevního bytu se pojí s členským podílem v bytovém družstvu. Záležitosti družstevních bytů jsou tedy předmětem práva dědického. Nájem nepřechází dle § 706 odst.1 Obč.zák., ale je řešen v rámci dědického řízení a přechází na dědice, kterému připadne členský podíl v družstvu. V rámci dědického řízení by se tedy i partner mohl v budoucnu stát nájemcem družstevního bytu po zesnulém partnerovi.

Co se týká bytů služebních, bytů zvláštního určení a bytů v domech zvláštního určení, měla by se obecná úprava obsažená v Obč.zák. vztahovat i na partnery, stejně jako to platí pro ostatní rodinné příslušníky a další osoby spoluzijící. Definici těchto bytů najdeme v § 7 odst.1 a § 8 zákona ČNR 102/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů (služební byty) a v § 9 odst.1 a § 10 odst.1 (byty zvláštního určení a byty v domech zvláštního určení) téhož zákona⁶³.

Společný nájem těchto bytů již z podstaty věci nevzniká a ani práva k tomuto bytu nepřecházejí na další osoby užívající tyto byty spolu s nájemcem na základě práv odvozených od práv původního nájemce. V tomto případě by měl mít partner stejně jako další osoby uvedené v § 706 odst.1 Obč.zák. pouze právo na bydlení a to do doby, než mu bude zajištěna bytová náhrada dle § 713 Obč.zák.

Určitou změnou oproti úpravě z roku 2001 byl ještě návrh z roku 2002, který zaváděl institut společného nájmu bytu partnery, a tedy stavěl partnery v otázkách nájmu bytu na roveň s manželi. Oproti manželům však měl vznikat až po uplynutí jednoho roku od vzniku partnerského soužití. Dále pak měl být omezen vznik společného nájmu bytu v průběhu prvního roku partnerství. V případě vzniku nájmního práva jednoho z partnerů v průběhu tohoto roku by vznikal společný nájem partnerů až po uplynutí jednoho roku od uzavření partnerství. Ani těmito ustanoveními však neměla být dotčena možnost vzniku společného nájmu bytu

⁶¹ § 700 odst. 3 občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů

⁶² § 703 odst. 2 občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů

⁶³ Jehlička O., Švestka J., Škárová M. a kolektiv : Občanský zákoník – komentář, 9.vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 1049

partnery na základě dohody. V ostatních záležitostech i tento návrh odpovídá návrhu předchozímu.

Vládní návrh z roku 2003 pak samostatně záležitosti nájemních vztahů neupravoval, ale navrhoval změny přímo jako novelizace Obč.zák. Ve své podstatě tato úprava však naprosto dopovídá návrhu z roku 2001. Této úpravy, jak bylo již výše zmíněno, se pak drží i návrhy z let 2004 a 2005.

Do schválení zákonné úpravy registrovaného partnerství zbývala párům stejného pohlaví v otázkách nájemních vztahu pouze možnost prokazovat, že splnily podmínky stanovené v § 706 věta druhá Obč.zák. – tedy pečovali o společnou domácnost, nebo byli odkázáni na dotyčného výživou a zároveň žili s dotyčným ve společné domácnosti alespoň po dobu tří let před rozhodným dnem a nemají vlastní byt. Všechny tyto podmínky musí být u dotyčných osob splněny nepřetržitě po celou dobu stanovenou zákonem. Pokud život ve společné domácnosti netrval po zákonem stanovenou dobu, nemají osoby stejného pohlaví možnost konkurovat příbuzným dotyčného. Pokud nájem nepřechází ani na příbuzné, ztrácí osoba spolužijící právo k bytu úplně⁶⁴.

Před uplynutím tříleté lhůty pro společné bydlení je jedinou možnou ochranou pro partnera změna nájemní smlouvy, kdy na straně nájemce přibude ještě druhý nájemce vedle nájemce původního, a vznikne smluvně společný nájem bytu partnery. Toto řešení však často naráží na nepřekonatelný problém, kterým je nutnost souhlasu pronajimatele.

Důkazní povinnost ohledně všech podmínek pro přechod nájmu bytu je na osobě jejíž právo k přechodu nájmu se prokazuje v našem případě tedy na partnerovi.

Pro posouzení příslušnosti ke společné domácnosti je rozhodující faktický stav, nikoliv přihlášení k trvalému pobytu, které má pouze pomocnou úlohu⁶⁵.

I po schválení zákona o registrovaném partnerství musí i nadále partner při přechodu nájmu prokazovat, že v bytě v rozhodný den žil s oprávněným partnerem a pečoval o společnou domácnost. Oproti předchozímu stavu však již nemusí prokazovat určitý časový úsek po který žijí partneři ve společné domácnosti, čímž se jejich pozice nepatrně zlepšila. Ani do budoucna tedy nebude automaticky vznikat společný nájem partnerů ve stejném rozsahu jako je tomu u manželů.

⁶⁴ Mašek D. : Důsledky existence společné domácnosti a příslušnosti k ní z pohledu občanského zákoníku, časopis Právo a rodina 9/1999, str. 2

4.2. Vlastnictví bytů a partnerství

Vzhledem k tomu, že se i v tomto případě bude jednat o záležitosti společného majetku, bude úprava týkající se otázek vlastnictví bytů odpovídat úpravě majetkového společenství partnerů obecně již výše rozebraných v kapitole první.

Velmi důležité je definování bytu jako jednotky dle zákona o vlastnictví bytů č. 72/1994 Sb, ve znění pozdějších předpisů, tento je definuje ve svém § 2 jako prostorově vymezené části budovy, ať se jedná o rozestavěné, či dostavené byty. Vznik podílového spoluvlastnictví k domu je logickým důsledkem vzniku vlastnického práva k bytu jako jednotce, která je součástí tohoto domu⁶⁶.

V závislosti na jednotlivých návrzích se tedy i na byty dle návrhů z let 1998 a 1999 měla vztahovat obecná úprava majetkových vztahů mezi manželi, stejně jako na ostatní majetkové vztahy mezi partnery. Dle návrhu z roku 2001, v prováděcím zákoně k návrhu zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví, mělo vznikat společné jmění partnerů ve stejném rozsahu jako společné jmění manželů, a tedy i vlastnictví bytů partnery by podléhalo úpravě společného jmění. Také dle návrhu z roku 2002 by byt spadal do společného jmění partnerů.

V posledních třech návrzích se však již o společném jmění partnerů nemluví a i při vzniku partnerství by partneři zůstávali v oblasti majetkové samostatnými subjekty. Z tohoto důvodu tedy nabývají a i do budoucna budou partneři nabývat byty do svého výlučného vlastnictví. Jedinou možností jak docílit vzniku právního vztahu obou partnerů k bytu je spoluvlastnictví dle § 136 a následujících Obč.zák., kdy se partneři stanou podílovými spoluvlastníky.

Dle zákona o vlastnictví bytů č. 72/1994 Sb., ve znění pozdějších předpisů lze do podílového spoluvlastnictví nabývat i práva k bytu jako jednotce, a to všemi způsoby, které zná občanský zákoník pro nabývání vlastnictví. Pro vzájemnou úpravu práv a povinností mezi spoluvlastníky, v našem případě tedy partnery, je rozhodující velikost podílu každého z partnerů, která určí do jaké míry se spoluvlastníci budou podílet na těchto právech a povinnostech⁶⁷.

⁶⁵ Mašek D. : Důsledky existence společné domácnosti a příslušnosti k ní z pohledu občanského zákoníku, časopis Právo a rodina 9/1999, str. 2

⁶⁶ Fiala J., Novotný M., Oehm J., Horák T. : Zákon o vlastnictví bytů – komentář, 3.vydání, C.H.Beck, Praha 2005, str. 62

⁶⁷ Fiala J., Novotný M., Oehm J., Horák T. : Zákon o vlastnictví bytů – komentář, 3.vydání, C.H.Beck, Praha 2005, str. 34

Pokud se týká vzájemného vztahu spoluvlastníků ke třetím osobám, jsou tito považováni za jediný subjekt.

Stejně jako u ostatních věcí v podílovém spoluvlastnictví i zde platí zákonné předkupní právo. Dohoda partnerů jako spoluvlastníků jednotky o zrušení podílového spoluvlastnictví musí být vždy písemná a vlastnické právo podléhá vkladu do katastru nemovitostí. Pokud k dohodě nedojde, rozhodne na návrh jednoho z partnerů soud. Po zrušení tohoto spoluvlastnictví musí dojít k jeho vypořádání, stejně jako při vzniku spoluvlastnictví. I zde přicházejí v úvahu všechny způsoby vypořádání, které zná občanský zákoník. Lze předpokládat, že reálné dělení však nebude příliš časté⁶⁸.

Jak plyne z výše uvedeného, pozice partnerů v oblasti bytové se nijak nezmění, i když došlo ke schválení posledního návrhu zákona o registrovaném partnerství z roku 2005.

⁶⁸ Fiala J., Novotný M., Oehm J., Horák T. : Zákon o vlastnictví bytů – komentář, 3.vydání, C.H.Beck, Praha 2005, str. 35

5. *Vzájemná vyživovací povinnost*

Vzájemná vyživovací povinnost je pouze jedním z důsledků ustanovení, která dávají stejná práva a povinnosti oběma partnerům, a to ať se v konkrétní situaci jedná o vzájemnou vyživovací povinnost za trvání partnerství či po jeho zániku.

5.1 *Vzájemná vyživovací povinnost za trvání partnerství*

První výslovná zmínka o vzájemné vyživovací povinnosti mezi partnery se nachází až v návrhu z roku 2001. Navrhovaná úprava byla obdobná jako vzájemná vyživovací povinnost mezi manželi dle § 91 zákona o rodině č. 94/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Tento přístup se ukázal jako vhodný vzhledem k tomu, že všechny pozdější návrhy, až na vládní návrh z roku 2003, který vyživovací povinnost naprosto opominul, se k této úpravě stále vracejí, a i poslední, v dnešní době již parlamentem schválený text, je v § 10, v otázkách vyživovací povinnosti naprosto shodný s návrhem z roku 2001.

V § 8 odst.1 návrhu z roku 2001⁶⁹ je partnerům uložena vzájemná vyživovací povinnost. V odstavci 2⁷⁰ je dána partnerům možnost dovolat se plnění této povinnosti druhým z partnerů i soudní cestou, pokud ji dotyčný neplní dobrovolně a to buď vůbec, nebo v dostatečné míře. Vznik a trvání této povinnosti by dle návrhu neměl být podmíněn ani vedením společné domácnosti ani tím, zda spolu partneři žijí či nikoliv⁷¹. Základním předpokladem by měla být pouze skutečnost, že partnerství bude v době rozhodování ještě existovat. Pokud by již zaniklo, bude se jednat o vyživovací povinnost po zániku partnerství dle § 14 návrhu z roku 2001⁷² viz. níže.

Návrh na určení rozsahu vyživovací povinnosti by nebyl návrhem na určení zda tu právní vztah je či není. Již z výše uvedeného plyne, že pokud by partnerství trvalo, existovala by i vyživovací povinnost mezi partnery. Jednalo by se tedy o návrh na vydání rozsudku o plnění této povinnosti dle § 80 pís. b) občanského soudního řádu č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů⁷³.

⁶⁹ § 10 odst.1 návrhu z roku 2005

⁷⁰ § 10 odst.2 návrhu z roku 2005

⁷¹ .Knappová M., Švestka J., a kol. – Občanské právo hmotné: třetí aktualizované a doplněné vydání, svazek III. ASPI publishing s.r.o. Praha 2002, str. 168

⁷² § 11 návrhu z roku 2005

⁷³ Hrušáková M. a kolektiv : Zákon o rodině – komentář, 3.vydání, C.H.Beck, Praha 2005, str. 396

Co se týká rozsahu vyživovací povinnosti, nebylo by ani v případě partnerů dostačující zjistit pouze výši příjmů jednotlivých partnerů, ale bylo by třeba přihlídnout i k osobním, rodinným a majetkovým poměrům každého z nich a také ke konkrétním potřebám daným povahou práce, způsobem života, zdravotním stavem a případně i dalšími kritérii⁷⁴.

Stejně jako u manželství by bylo i u partnerství velmi důležitou, zákonem však neřešenou otázkou, zda a do jaké míry bude plnění vyživovací povinnosti podmíněno plněním ostatních povinností, které jsou partnerům v návrhu zákona z roku 2001 uloženy. Velkým nedostatkem současného návrhu z roku 2005 je, že opomenul povinnost vzájemně respektovat důstojnost partnerů, vzájemně si pomáhat a zajišťovat společně své potřeby a dává partnerům pouze stejná práva a povinnosti v partnerství⁷⁵. Bylo by velice náročné z hlediska výkladu určit, zda vzájemným právem bude i právo na respekt od druhého partnera a na důstojnost a další povinnosti. Jest otázkou, zda vůbec, a pokud ano, tak v jaké míře, by se v případě určování výživného k těmto kritériím přihlíželo. Lze předpokládat, že některá práva a povinnosti lze dovodit výkladem z ústavněprávních norem, avšak u některých lze identifikovat jako značný nedostatek, že se v posledním návrhu z roku 2005 neobjevují výslovně.

Ve většině manželských soužití však není nutno využívat této krajní možnosti vymáhání vyživovací povinnosti soudem, a tedy lze předpokládat, že ani mezi partnery by toho nebylo většinou třeba.

Rozsah vyživovací povinnosti by měl být do budoucna stanoven tak, aby hmotná a kulturní úroveň partnerů byla zásadně stejná. Je však nutné i v případě tohoto kritéria zvážit, zda vyšší než běžné náklady nebudou u jednoho z partnerů opodstatněny výkonem jeho povolání⁷⁶.

Vyživovací povinnost mezi partnery by měla přednost před vyživovací povinností dětí vůči rodičům. Partnerovi by byl tedy v první řadě povinen poskytovat výživné druhý partner a teprve, když z nějakého důvodu takto nebude činit, nastoupí vyživovací povinnost dětí, pokud tato bude připadat v úvahu s ohledem na sexuální orientaci partnerů.

⁷⁴ Hrušáková M. a kolektiv : Zákon o rodině – komentář, 3.vydání, C.H.Beck, Praha 2005, str. 397

⁷⁵ § 8 odst. 1 návrhu z roku 2005

⁷⁶ Hrušáková M. a kolektiv : Zákon o rodině – komentář, 3.vydání, C.H.Beck, Praha 2005, str. 395

5.2 Vzájemná vyživovací povinnost po zániku partnerství

Stejně jako vyživovací povinnost za trvání partnerství, tak i vyživovací povinnost po zrušení partnerského soužití je poprvé výslovně upravena v návrhu z roku 2001, a to v jeho § 14. Ve shodě s návrhem vyživovací povinnosti za trvání partnerství také navrhuje úpravu obdobnou úpravě vyživovací povinnosti manželů po zániku manželství⁷⁷.

Zrušením partnerského soužití mají zanikat veškeré osobní a právní vztahy mezi partnery, což v materiální oblasti bude znamenat, že každý z partnerů by měl být nadále povinen postarat se sám o sebe, avšak z důvodu zmírnění nepříznivých, zejména majetkových dopadů, návrh zákona upravuje určité výjimky.

Pokud by jeden z partnerů nebyl po zrušení partnerství schopen se sám živit, mohl by žádat od druhého partnera, aby mu přispíval na přiměřenou výživu podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Základní podmínkou by tedy do budoucna mělo být, že partner žádající výživné není schopen se sám živit, a to za dnešních sociálně-politických poměrů znamená nejen svou prací, ale ani výnosem ze svého vlastního majetku⁷⁸.

Co se týká přiměřené výživy je dle dnešní interpretace zákona o rodině č. 94/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů za přiměřenou výživu považováno nejen pokrytí zcela nezbytných potřeb, ale i uspokojování dalších osobních potřeb. Tato interpretace však neznamená, že by měl mít do budoucna partner po zrušení partnerství nárok na stejnou hmotnou a kulturní úroveň jako by měl mít za trvání partnerství⁷⁹. Pokud by se partneři nedohodli, bude rozhodovat o této povinnosti soud. Ten v daných otázkách rozhoduje pouze na návrh k jehož podání by byli oprávněni jediné partneři.

Bývalému partnerovi, který se na rozvratu partnerství nepodílel a jemuž byla jeho zrušením způsobena závažná újma, by mohl být soudem přiznán na dobu tří let nárok na výživné ve stejném rozsahu, v jakém by tato povinnost existovala, pokud by partnerství nebylo zrušeno⁸⁰. Toto ustanovení má částečně sankční charakter a je výjimkou ze zásady, že partner by po zániku partnerství měl mít omezenější práva na výživné, než tomu bylo za trvání partnerství. Bude spravedlivé, aby dotýčný

⁷⁷ § 92 zákon o rodině č. 94/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů

⁷⁸ Hrušáková M. a kolektiv : Zákon o rodině – komentář, 3.vydání, C.H.Beck, Praha 2005, str. 400

⁷⁹ Hrušáková M. a kolektiv : Zákon o rodině – komentář, 3.vydání, C.H.Beck, Praha 2005, str. 400

⁸⁰ Hrušáková M. a kolektiv : Zákon o rodině – komentář, 3.vydání, C.H.Beck, Praha 2005, str. 402

partner za splnění podmínek § 14 odst.2 návrhu z roku 2001⁸¹ odpovídal i za materiální újmu způsobenou rozpadem partnerství.

I vyživovací povinnost mezi partnery po zániku partnerství má přednost před vyživovací povinností dětí vůči rodičům.

Povinnost přispívat partnerovi na výživu by měla vznikat dnem nabytí právní moci rozsudku o zrušení partnerství a zanikat smrtí nebo prohlášením za mrtvého povinného bývalého partnera a nebo uzavřením nového partnerství, nebo manželství oprávněným bývalým partnerem⁸².

To však neznamená, že by výše výživného byla neměnná. V případě změny poměrů nebo okolností je možno soudní cestou žádat o změnu výše výživného nebo dokonce o jeho zrušení. Jest otázkou, stejně jako při určování výživného mezi bývalými manželi, k čemu bude soud přihlížet při určování rozsahu povinnosti poskytovat výživné.

Právo na výživné po zrušení partnerství také zaniká poskytnutím jednorázové částky na základě písemné smlouvy mezi bývalými partnery.

Znění této části návrhů se od roku 2001, stejně jako návrhy úpravy výživného za trvání partnerství, až na vládní návrh z roku 2003, vůbec nezměnilo. Jak bylo uvedeno výše návrh z roku 2003 se vůbec otázkami výživného nezabýval. V současném, dnes již schváleném, návrhu z roku 2005 je znění paragrafů týkajících se výživného mezi partnery po zániku partnerství naprosto shodné s úpravou návrhu z roku 2001⁸³.

5.3 Společná ustanovení pro určení a splatnost výživného mezi partnery a bývalými partnery

Rozsah výživného není v současném návrhu zákona konkrétně stanoven, jsou zde uvedena pouze pomocná kritéria ke kterým bude soud při určování výše výživného mít povinnost přihlídnout. Při určování výživného ať za trvání partnerství, nebo po jeho zániku, tedy soud bude přihlížet k odůvodněným potřebám oprávněného a ke schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům povinného. Možnosti jsou v daných souvislostech chápány jako kategorie objektivní, schopnosti

⁸¹ § 11 dst.2 návrhu z roku 2005

⁸² Hrušáková M. a kolektiv : Zákon o rodině – komentář, 3.vydání, C.H.Beck, Praha 2005, str. 401

⁸³ § 11 a 12 návrhu z roku 2005

pak jako kategorie subjektivní⁸⁴. Zjišťování schopností a možností dotyčného je v současné době orientováno zejména na zjišťování výše průměrné mzdy za určité časové období. Míra potřeb oprávněné osoby se bude posuzovat zejména v závislosti na věku a zdravotním stavu oprávněného partnera a na dalších skutečnostech⁸⁵. Účelem výživného je pokrýt nejen pravidelně se vyskytující potřeby partnera, ale všechny potřeby, tedy i ty nahodile se vyskytující.

Při určování výše výživného soud zkoumá, zda se povinný partner nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání, výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu, případně zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika. Výživné nelze přiznat, pokud by bylo proti dobrým mravům. Pojem dobré mravy je sice i v dnešní době zákonným pojmem, ale zákon jej nikde nedefinuje, a tedy posouzení konkrétního obsahu tohoto pojmu bude náležet soudci, a tudíž bude individuální pro jednotlivé případy⁸⁶.

Právo na výživné po zániku partnerství nebude možno přiznat, pokud by bylo v rozporu s dobrými mravy což je stanoveno § 15 odst. 2 návrhu z roku 2001⁸⁷.

Výživné by se mělo mezi partnery poskytovat stejně jako mezi manželi v pravidelných opakujících se částkách. Nemělo by být však vyloučeno poskytování v podobě naturálních plnění a zejména pak formou osobní péče o osobu oprávněnou a o společnou domácnost. Soudy budou muset přihlížet ke všem plněním ať peněžitým či nepeněžitým.

Proti pohledávkám na výživném je započtení jednostranným právním úkonem nepřipustné, což však není na překážku vzájemnému započtení dohodou. Pohledávky na základě dohody zaniknou v rozsahu ve kterém se kryjí. Forma této dohody není ani v jednom návrhu zákona stanovena.

Právo na výživné by se dle § 15 odst. 5 návrhu zákona z roku 2001⁸⁸ nemělo promlčovat, bude však možno je přiznat nejdříve ke dni zahájení soudního řízení. Pro rozhodnutí je důležitý stav v době vyhlášení rozhodnutí. Stejně jako u platné úpravy § 98 odst. 2 zákona o rodině č. 94/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů, by se měla promlčovat pouze práva na jednotlivá opakující se plnění. Promlčecí doba není výslovně v návrhu zákona uvedena, a tedy by měla být užívána obecná

⁸⁴ Hrušáková M. a kolektiv : Zákon o rodině – komentář, 3.vydání, C.H.Beck, Praha 2005, str. 168

⁸⁵ Hrušáková M. a kolektiv : Zákon o rodině – komentář, 3.vydání, C.H.Beck, Praha 2005, str. 183

⁸⁶ Hrušáková M. a kolektiv : Zákon o rodině – komentář, 3.vydání, C.H.Beck, Praha 2005, str. 168

⁸⁷ § 12 odst. 2 návrhu z roku 2005

⁸⁸ § 12 odst. 5 návrhu zákona z roku 2005

promlčecí lhůta dle § 101 Obč.zák. Následkem by nebyl zánik práva, právo na výživné by bylo pouze oslabeno. K promlčení soud přihlédne jen při námitce povinného. Pokud však povinný bude plnit i po uplynutí promlčecí doby tuto povinnost, nebude se ze strany oprávněného jednat o bezdůvodné obohacení.

Změna, nebo zrušení rozhodnutí o výživném budou možné pouze na návrh jednoho z partnerů, a to po projednání soudem.

5.4 Úprava vyživovací povinnosti mezi partnery stejného pohlaví do 15.3.2006

Stejně jako nevzniká vyživovací povinnost v nesezdaném soužití heterosexuálních osob, tak ani mezi partnery homosexuálními tato povinnost bez zákonné úpravy neexistovala. Tuto povinnost mají vůči sobě pouze osoby, které jsou spojeny buď příbuzenským svazkem, nebo existujícím, nebo bývalým manželstvím⁸⁹. Na rozdíl od heterosexuálních párů neměly páry homosexuální možnost tento nedostatek zhojit uzavřením manželství či jiného obdobného svazku. Tuto vadu bylo možné považovat za jednu z nejzávažnějších, která tyto páry diskriminovala. Velmi podstatná je v této souvislosti také nemožnost smluvní úpravy povinnosti výživného.

Na druhou stranu je v současnosti velmi diskutováno, zda měla být vyživovací povinnost partnerům přiznána s ohledem na její význam a rodinný základ, kdy partneři ani po uzákonění jejich svazků rodinu v klasickém slova smyslu jak chápána dnešní společností tvořit nebudou a ani nemohou.

Výše uvedené však nebrání dobrovolnému plnění, v takovém případě se nebude jednat o bezdůvodné obohacení. Jde ale o plnění nevymahatelné soudní cestou. Faktické plnění mezi partnery by pak mělo mít význam v případě náhrady škody dle § 448 odst. 1 Obč.zák., kdy je škůdce povinen hradit peněžitým důchodem náklady na výživu pozůstalým, jimž tuto zemřelý poskytoval, nebo byl povinen poskytovat, pokud tyto náklady nejsou hrazeny dávkami důchodového zabezpečení, což pro partnery nepřichází v úvahu ani po schválení návrhu z roku 2005 parlamentem. Jest otázkou, zda i partner stejného pohlaví by byl soudem považován za pozůstalého po zemřelém dle úpravy občanského zákoníku, který však definici osoby pozůstalé neobsahuje.

⁸⁹ Knappová M., Švestka J. a kol. – Občanské právo hmotné: třetí aktualizované a doplněné vydání, svazek III. ASPI publishing s.r.o. Praha 2002, str. 153

6. *Partneři a dědictví*

Jedním z nejdiskutovanějších témat jsou od počátku záležitosti dědického práva mezi osobami stejného pohlaví. Přesto první ucelená úprava dědictví mezi partnery se objevuje až ve vládním návrhu zákona o změnách některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví z roku 2001. Ne tedy přímo v návrhu zákona o registrovaném partnerství. Úpravy z let 1998 a 1999 vždy pouze obecně odkazovali na úpravu manželství v majetkoprávních věcech. Z hlediska výkladu by bylo možno pod tento pojem zařadit i dědictví.

Přímo do návrhu zákona o registrovaném partnerství byla úprava dědických záležitostí zařazena až ve vládním návrhu z roku 2003. Tento návrh předpokládal zakotvení dědického práva partnerů přímo do paragrafů Obč.zák. vztahujících se k dědictví obecně.

Návrh z roku 2003 řadil partnera do druhé skupiny zákonných dědiců. Tímto byl tedy postaven na roveň rodičům a osobám, které se zůstavitelem, v daném případě by se jednalo o zesnulého partnera, žily v den jeho smrti nejméně po dobu jednoho roku ve společné domácnosti a z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost, nebo byli na zůstavitele odkázáni výživou. Oproti stavu před přijetím zákona o registrovaném partnerství by tedy došlo ke zlepšení pozice partnera jen tím, že by nemusel splňovat další podmínky jako osoba spolužijící. Do stejné skupiny spadá dle platné právní úpravy i manžel, pokud zůstavitel neměl potomky. Pozice manžela by byla však dle tohoto návrhu stále výhodnější, protože je mu umožněno dle platného znění § 473 odst. 1 Obč.zák. dědit hned v první skupině zákonných dědiců spolu se zůstavitelovými dětmi.

Partner by tedy v případě přijetí tohoto návrhu nabýval dědictví ze zákona pouze, pokud by zemřelý partner neměl potomky, ať z předchozího manželství, nebo nemanželské, nebo tito z nějakého důvodu dědictví nenabyli.

Partner měl být dle návrhu z roku 2003 v rámci druhé skupiny zákonných dědiců postaven na roveň pozůstalého manžela, a tedy dle § 474 odst.2 Obč.zák. by býval měl zdědit vždy nejméně polovinu dědictví.

V poslaneckém návrhu zákona z roku 2004 se stále předpokládala úprava dědických vztahů mezi partnery novelou Obč.zák. Tento návrh se tímto vrací k úpravě navrhované v roce 2001 a pozůstalého partnera přesouvá zpět do první skupiny zákonných dědiců k manželovi a dětem. Navrhovaná úprava postavení

partnera v dědickém řízení je naprosto shodná s úpravou pozice pozůstalého manžela ať zesnulý měl či neměl potomky. Úprava návrhu zákona z roku 2004 pak byla převzata naprosto bez jakékoliv změny i do schváleného návrhu z roku 2005. A tedy dnes by partnerovi náležela stejná pozice jako pozůstalému manželovi.

Předpokladem dědického nároku pozůstalého partnera by mělo být trvalé partnerství, stejně jako je tomu u manželů⁹⁰. Partner by měl za daných okolností dědit rovným dílem s potomky zesnulého partnera, pokud by tento nějaké měl. V této skupině by mělo být partnerovi umožněno nabýt maximálně polovinu pozůstalosti. Sám v této skupině by partner dědit nemohl, a tedy v případě že by zesnulý partner neměl ani jednoho potomka pozůstalý partner by se, stejně jako manžel dle platné právní úpravy, přesunul do druhé skupiny dědiců.

Jistým nedostatkem navrhované úpravy je nedůsledné zařazení partnera do celého komplexu dědického práva. Například v § 469 Obč.zák. se z neznámého důvodu mezi osoby proti kterým se nesmí potenciální dědic dopustit úmyslného trestného činu nedostal partner zůstavitele. V dnešní liberální době se zřejmě bude jednat pouze o jeden z omylů, ke kterým v současné legislativní praxi však dochází častěji, než by bylo vhodné. K potvrzení tohoto názoru přispívá i skutečnost, že návrh prováděcího zákona k návrhu zákona o registrovaném partnerství⁹¹ z roku 2001, ze kterého současná úprava vycházela, se již touto problematikou zabýval.

Je samozřejmostí, že aby došlo k dědění, tak i mezi partnery budou muset být splněny obecné podmínky dědického nástupnictví, kterými jsou smrt fyzické osoby, existence pozůstalosti, existence dědice, který má právní důvod k dědění a konkludentní, nebo výslovný projev vůle tohoto potenciálního dědice dědictví přijmout nebo odmítnout.

6.1 Situace v dědických záležitostech z hlediska osob stejného pohlaví do

15.3.2006

Jedinou možností nabývání dědictví pro homosexuální partnery na základě zákona bylo zařadit je do druhé skupiny zákonných dědiců, jako osoby spoluzijící se zůstavitelem po dobu nejméně jednoho roku před zůstavitelovou smrtí a z toho důvodu pečující o společnou domácnost, nebo jako osoby odkázané na zůstavitele

⁹⁰ Jehlička O., Švestka J., Škárová M. a kolektiv : Občanský zákoník – komentář, 9.vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 686

⁹¹ sněmovní tisk č.1076

výživou. Podmínka společného žití by byla splněna pouze pokud by toto spolužití trvalo i v den smrti zůstavitele.

Odkázanost na zůstavitele výživou však není v dědických záležitostech chápána úzce pouze jako alimentální povinnost, ale i osoba která nemá vlastní příjem a neexistuje nikdo jiný kdo by měl povinnost přispívat na její výživu bude osobou odkázanou na zůstavitele výživou. V této skupině však nemohou dědit jako výluční dědicové, a tedy pokud již zemřelý neměl rodiče ani manžela, posunul se partner jako osoba spolužijící až do třetí skupiny zákonných dědiců mezi sourozence zůstavitele. Ve třetí skupině zákonných dědiců pak již jako výlučný dědic mohl dědit i partner jako osoba spolužijící.

Ke splnění podmínek pro zařazení do druhé, potažmo třetí skupiny zákonných dědiců nestačí pouze příslušnost ke společné domácnosti po dobu nejméně jednoho roku, a tedy určitá trvalost vztahu mezi pozůstalým a zůstavitelem. Je nutné splnění ještě alespoň jedné z alternativně stanovených podmínek, a to péče o společnou domácnost, samozřejmě bez odměny, nebo odkázanost na zemřelého výživou. Co se týká výživy, je postačující faktický stav, nemusí se tedy jednat o zákonnou vyživovací povinnost⁹².

6.2 Závěť

Do přijetí zákona o registrovaném partnerství bylo asi nejjednodušší mezi osobami stejného pohlaví upravit vztahy pro případ smrti závěti a ani vzniklá právní úprava toto právo nebude nijak omezovat, jak ostatně vyplývá ze smyslu institutu dědění ze závěti. Právním důvodem dědění tedy měly být, jsou a budou i v případě partnerů zákon, nebo závěť.

Závěti se rozumí projev svobodné vůle zůstavitele určitým způsobem naložit se svým majetkem. Pro dědické nástupnictví je v tomto případě rozhodující vůle projevená v závěti.

Co se týká závěti, je zde jistým nedostatkem užití pojmu zavrženíhodné jednání proti projevu poslední zůstavitelovi vůle, které najdeme v § 469 Obč.zák. Zavrženíhodné jednání však není v žádné zákonné normě definováno, je tedy značně zavádějící a záleží na soudní praxi co pod tento pojem při svém rozhodování zařadí.

⁹² Mgr.Mašek D. : Důsledky existence společné domácnosti a příslušnosti k ní z pohledu občanského zákoníku, časopis Právo a rodina 9/1999, str. 1

K tomuto zavrženíhodnému jednání může dojít i po zůstavitelově smrti. Ze smyslu věci však plyne, že ne později než do uplynutí tří let od skončení dědického řízení, což by mělo být považováno za mezní hranici. Toto je také opodstatněné zájmem státu na právní jistotě.

Závěť je formální, jednostranný, kdykoliv odvolatelný projev vůle o tom, komu má v případě pořizovatelovy smrti zanechaný majetek připadnout, a tedy na jejím základě může dědit i partner stejného pohlaví. Zřízení závěti však nijak nebrání zůstaviteli, aby za svého života se svým majetkem naložil rozdílně. Závěť může být kdykoliv změněna, nebo zrušena⁹³.

Závěť může být pořízena jako holografní, alografní, nebo ve formě notářského zápisu. Z jejího obsahu musí být patrné, kdo má být dědicem. V případě více dědiců pak jaké podíly mají připadnout jednotlivcům. Za dědice je dle platné právní úpravy považován ten, komu má připadnout i jednotlivá věc nebo právo, tedy dědicem ze závěti může být i partner.

Negativní závěť platná právní úprava nezná, přípustným druhem negativní závěti je vydědění. Tento institut se však vztahuje pouze na potomky zůstavitele. K vydědění musí být dán některý ze zákonných důvodů vydědění, které jsou taxativně vymezeny v § 469a Obč.zák.

Důvody vydědění lze vztáhnout i na potomky vyděděného. Vyloučení jiné oprávněné osoby lze dosáhnout pouze zřízením platné závěti ve prospěch jiných osob a tím mlčky vyloučit dotyčného. Aby se partner stejného pohlaví stal dědicem zůstavitele, je nutné dodržení formy, jakou zákon předepisuje pro platnost závěti.

Podmínky připojené k závěti nemají právní následky. Za tyto však nelze považovat, a tedy vyloučit ustanovení náhradního dědice pro případ, že dědic ze závěti by dědictví z nějakého důvodu nenabyl. Stejně tak lze ustanovit i náhradního dědice náhradnímu dědici. Za podmínku v tomto smyslu se nepovažuje ani pokud na základě závěti vzniká věcné břemeno viz § 151o odst. 1 Obč.zák.

Nezletilým potomkům musí připadnout stejný díl jaký by měli obdržet ze zákona, zletilým pak alespoň polovina tohoto zákonného podílu, čímž je omezena možnost volně naložit se svým majetkem pro případ smrti. Toto omezení musí být dodrženo vždy pokud zůstavitel své potomky nevydělil z některého ze zákonných

⁹³ Knappová M., Švestka J. a kol. – Občanské právo hmotné: třetí aktualizované a doplněné vydání, svazek III. ASPI publishing s.r.o. Praha 2002, str. 292

důvodů uvedených v § 469a Obč.zák., a tedy jestliže měl zůstavitel nějaké potomky, kteří nezavdali důvod k vydědění, nemůže se jeho výlučným dědicem ze závěti stát jeho partner. Pro určení výše podílu je rozhodný stav majetku ke dni úmrtí zůstavitele, nikoliv ke dni pořízení závěti.

Závěť se zrušuje pozdější závětí, odvoláním závěti nebo zničením listiny na níž byla napsána. Pokud nedojde ke zrušení závěti není důležité, zda vztah osob stejného pohlaví fakticky trvá, nebo ne. Co se týká pozdější závěti, tato automaticky nezrušuje dřívější závěť, ale je důležité, aby dřívější závěť překrývala. Když se jednotlivé závěti vzájemně nekryjí a mohou existovat vedle sebe, pak zůstávají obě platné.

Došlo-li by ke zničení nedopatřením, nebude se jednat o zrušení poslední vůle, neboť zůstaviteli chyběl úmysl závěť zrušit. V této souvislosti je však nutné konstatovat, že bude značně náročné prokazovat, jaká byla poslední vůle zůstavitele, zejména pokud se jednalo o závěť vlastnoruční, psanou bez svědků. Pokud jde o listinu o vydědění, je možno ji odvolat, zničit, nebo povolovat původně vyděděnou osobu za dědice ze závěti.

Při zřízení závěti je nutno dbát všech náležitostí, které zákon vyžaduje pro platnost jakéhokoli právního úkonu a vedle toho ještě některých náležitostí zvláštních, vztahujících se pouze na závěti ve všech formách. Těmito společnými požadavky jsou písemná forma, uvedení dne měsíce a roku, kdy byla závěť pořízena⁹⁴.

Pro pořízení závěti se vyžaduje aby zůstavitel měl plnou způsobilost k právním úkonům v době pořízení závěti. Následná ztráta způsobilosti k právním úkonům není již na překážku platnosti původní závěti.

Dědění ze zákona je pouze subsidiárně užíváno k dědění ze závěti, což v reálu znamená, že se užije zákonného rozdělení do dědických skupin pouze pokud zůstavitel nepořídil závěť, v závěti nevyčerpal svůj veškerý majetek, závěť kterou pořídil není platná, nebo dědic závěti povoláný z nějakého důvodu nedědí. V tom případě se dědění ze zákona použije pouze na tu část majetku, o které zůstavitel nerozhodl v závěti. Je však nutné dodat, že v současnosti dochází častěji k dědění ze zákona, než ze závěti, jejíž pořizování není moc rozšířené.

K dědění ze zákona dochází také pokud se neopomenutelný dědic dovolá úplné, nebo částečné neplatnosti závěti z důvodů uvedených v § 479 Obč.zák.

⁹⁴ Jehlička O., Švestka J., Škárová M. a kolektiv : Občanský zákoník – komentář, 9.vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 690

Předmětem dědického nástupnictví jsou práva i povinnosti a to i u osob, která ze závěti získali buď i jednotlivou věc či právo. Za závazky zůstavitele pak bude dotyčný ručit do výše hodnoty dané věci, potažmo práva.

7. Veřejnoprávní aspekty

7.1 Daně

Poprvé se daňovými otázkami zabýval návrh z roku 2001. Návrhy z let 1998 a 1999 se dopadem uzákonění registrovaného partnerství na další zákonné úpravy nezabývaly, a tedy i daňové zákony zůstaly stranou jejich pozornosti.

Dle návrhu zákona navazujícího na návrh zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví z roku 2001 se měly změny dotýkat zákona o správě daní a poplatků č. 337/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákona o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitosti č. 357/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákona o daních z příjmů č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Jediná změna navrhovaná v zákoně o správě daní a poplatků č. 337/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, měla být provedena v § 8 odst. 2. Mezi osoby, které mohou odepřít výpověď v řízeních souvisejících a daňovou, nebo poplatkovou povinností, měl být zařazen k příbuzným v řadě přímé, druhovi, manželovi, sourozencům a jejich manželům, osvojevcům, potomkům a jejich manželům a jejich potomkům i partner stejného pohlaví. Toto ustanovení se však vztahuje více k otázkám trestněprávním, než k majetkoprávnímu aspektu registrovaného partnerství, a tedy není relevantní se otázkám z této oblasti blíže věnovat v kontextu této diplomové práce.

Co se týká zákona o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitosti č. 357/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, mělo dojít zejména ke zohlednění vzniku společného jmění partnerů dle § 9 návrhu z roku 2001 a k úpravě dopadu návrhu v rámci daní dědických. Při převodu nebo přechodu vlastnictví k nemovitosti z nebo do společného jmění měl být jako samostatný poplatník daně z převodu, nebo přechodu nemovitosti vedle manžela i partner. I pro partnery mělo být stanoveno, že jejich podíly by byly stejné, pokud by nebyly stanoveny, nebo dohodnuty jinak.

V současnosti jako podíloví spoluvlastníci, což je jediná forma, jak mohou v současné době partneři nabývat společně majetek, podléhají také ustanovení § 8, avšak vztahuje se na ně až věta druhá, a tedy jsou sice každý samostatným poplatníkem této daně, ale zákon nepresumuje rovnost jejich podílů na dané nemovitosti, ale odkazuje obecně na velikost podílů jak byla domluvena nebo stanovena, i když je možné, že faktická velikost těchto podílů bude stejná. Každý ze spoluvlastníků tedy podává samostatně také své vlastní daňové přiznání.

Do § 11 odst. 2 měl být partner doplněn do první skupiny osob podléhajících tomuto zákonu. Sazba daně darovací se tímto pro partnery snížila, neboť dle § 12 odst. 1 je sazba daní pro tuto skupinu nižší, než pro osoby patřící až do třetí skupiny, pro které je sazba daně stanovena v § 14, do které partneři spadají nyní.

Co se týká daně dědické, zařazením partnera do první skupiny dědiců v § 473 Obč. zák. se partner měl také zařadit mezi osoby osvobozené od dědické daně dle § 19 odst. 1 zákona o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí č. 357/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů. K čemuž schválením návrhu zákona o registrovaném partnerství také došlo.

Dědickou daň platí každý dědic samostatně jen ze svého podílu, a tedy každý podává vlastní daňové přiznání.

Co se týká navrhovaných změn v § 19 odst. 2 pís. a) a b) jedná se o výčet věcí, které, pokud nepřesáhnou v tomto paragrafu stanovenou hodnotu, jsou osvobozeny od dědické daně, i když je nenabývá osoba spadající do první skupiny, a tedy poměrů partnerů samotných by se toto za daných okolností netýkalo.

V další části návrhu změn v navazujících zákonech z roku 2001 v oblasti daní se měla úprava dotknout zákona o daních z příjmů č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Za stávající § 22 měl být zařazen nový § 22a. Toto ustanovení mělo postavit partnery na roveň manželům i v oblasti daní z příjmů.

Partnerské soužití osob téhož pohlaví se mělo pro účely zákona o daních z příjmů posuzovat obdobně jako manželství a jejich společné jmění se mělo posuzovat obdobně společnému jmění manželů. Tento paragraf měl předejít nutnosti změn jednotlivých ustanovení zákona o daních z příjmů, kterých by se návrh dotknul⁹⁵.

Návrh z roku 2002 byl co se týká změn v oblasti daňových zákonů naprosto totožný s návrhem z předchozího roku. Jediným rozdílem zde bylo, že návrhy změn navazujících zákonů, a tedy i těch z oblasti daní, zařazoval přímo do návrhu zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví a nikoliv do zvláštního prováděcího předpisu, jak tomu bylo v návrhu z roku 2001.

Vzhledem k tomu, že v návrhu z roku 2003 již nebyl partner zařazen do první skupiny zákonných dědiců, nebylo nutné promítnout tento návrh do úpravy v oblasti dědických daní. Také dle tohoto návrhu nemělo již vznikat ani společné jmění

⁹⁵ jednalo by se o § 3, 4, 7, 11, 15, 24, 30, 34, 38h, 38k a 38l zákona o daních z příjmů č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů

partnerů, a tedy se ani úprava partnerství nepromítla do zákona o daních z příjmů č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Partneři měli být i nadále z hlediska daní z příjmů bráni jako úplně cizí lidé, nebo nanejvýš jako lidé pečující o společnou domácnost.

Jedině v zákoně o správě daní a poplatku č. 337/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů bylo zachováno pojetí předchozích návrhů a partner měl být i nadále zařazen v § 8 odst. 2 mezi osoby oprávněné odepřít svědectví v daňovém řízení.

Od návrhu z roku 2003 se již další návrhy v přístupu k daňovým otázkám nijak nezměnily, a tedy návrhy z let 2004 a 2005 jsou s tímto návrhem v daňové oblasti naprosto totožné.

7.2 Daně a partneři v dnešní době

V současnosti, kdy bylo od daňového období roku 2005 schváleno společné zdanění manželů, se v tomto zákoně neumožňuje společné zdanění ani druha a družky, natož pak partnerů stejného pohlaví i kdyby tyto páry splnily ostatní podmínky pro společné zdanění, kterými jsou zejména společná domácnost a nejméně jedno dítě vůči kterému mají vyživovací povinnost a s nímž žijí ve společné domácnosti⁹⁶. Vzhledem k tomu tedy i nadále z hlediska daní z příjmů zůstávají partneři naprosto cizí lidé, a to bez ohledu na nový zákon o registrovaném partnerství, který byl dne 15.3.2006 přijat.

V oblasti dědických daní byli partneři do přijetí tohoto zákona zařazeni do druhé skupiny, a to pouze za předpokladu, že se zůstavitelem žili po dobu nejméně jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti, stejně jako je tomu u druha a družky. Pokud tuto podmínku nesplňovali, byli zařazeni až do skupiny třetí. V případě dědění nebylo tedy zpoplatněno jen nabytí dědictví do výše 60 respektive 20 tisíc Kč⁹⁷. Dle úpravy schválené 15.3.2006 je sice partner zařazen do první skupiny zákonných dědiců, ale není v tomto zákoně navrhována žádná změna vztahující se k zákonné úpravě dědických daní, a tedy jest otázkou, jakému zdanění budou partneři podléhat. Lze předpokládat, že dle smyslu věci budou i partneři spadat do první skupiny dle § 12 zákona o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí č. 357/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁶ redakce EP: Společné zdanění manželů, <http://epravo.cz>

⁹⁷ § 19 odst 2 pís. a) a b) zákona o dani z dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí č. 357/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Co se týká zákona o správě daní a poplatků č. 337/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, přijetím návrhu z roku 2005 patří již partneři mezi osoby, které dle § 8 odst. 2 tohoto zákona mají možnost odepřít výpověď v daňového řízení, pokud se toto řízení týká druhého partnera, a tedy jejich pozice je stejná jako je tomu u manželů, nebo druha a družky, kteří byli již dříve v tomto paragrafu výslovně uvedeni.

7.3 Sociální zabezpečení a partnerství

Stejně jako je tomu u daňových záležitostí i otázkami vztahujícími se k právu sociálního zabezpečení se zabýval až návrh zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví z roku 2001. Tato úprava byla zařazena do zvláštního návrhu prováděcího zákona k návrhu zákona o registrovaném partnerství, jako tomu již bylo například v záležitostech daňových.

Dle tohoto návrhu mělo dojít zejména ke změně zákona o nemocenském pojištění zaměstnanců č. 54/1956 Sb., ve znění pozdějších předpisů, kde mezi rodinné příslušníky oprávněné k peněžitém dávám nemocenského pojištění měl být do § 41 odst. 1 pís. a) vedle manžela zařazen také partner a i v ostatních odstavcích tohoto paragrafu měl být partner postaven na roveň manžela, respektive bývalého manžela. Také měl být partner zařazen do § 45 odst. 1 tohoto zákona mezi osoby mající právo na přechod nároku v případě smrti zaměstnance, a to hned na druhé místo za manžela. Na rozdíl od současnosti, kdy partner toto právo vůbec nemá.

Dále měl být změněn zákon o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství a o přídavcích na děti z nemocenského pojištění č. 88/1968 Sb., ve znění pozdějších předpisů, kdy za osamělou matku již neměla být považována matka mající partnerku, a stejně tak otec starající se o dítě neměl být považován za osamělého, pokud by žil v partnerském soužití. Také mělo být v tomto zákoně stanoveno, že partner má právo na peněžitou pomoc v mateřství, pokud pečuje o dítě a pokud partnerce/partnerovi není poskytována tato peněžité pomoc v mateřství a sama/sám nemůže nebo nesmí o dítě pečovat. K této změně došlo přijetím návrhu z roku 2005, a tedy partneři již do budoucna nárok na tyto dávky mít nebudou.

Změna měla být také provedena v zákoně o sociálním zabezpečení č. 100/1988 Sb., ve znění pozdějších předpisů. V souvislosti se vzájemnou vyživovací povinností mezi partnery, která měla vzniknout na základě návrhu z roku 2001 se tato měla promítnout i do tohoto zákona.

Pokud by nebyl partner schopen tuto povinnost plnit sám, plnil by jí za něj částečně, nebo úplně stát. Avšak dle § 92 odst. 3 tohoto zákona by stát měl možnost následně na dotyčném vymáhat to co plnil za něj. Dále se mělo registrované partnerství v tomto zákoně dotknout přechodu nároku na dávky sociálního zabezpečení v případě smrti oprávněného, kdy v případě úmrtí měl vstupovat hned po manželce do těchto práv partner.

Poslední navrhovaná změna v tomto zákoně se měla týkat rozšíření osob oprávněných k zvláštním sociálním službám a dávkám od Ministerstva spravedlnosti uvedené v § 142 odst. 7 o partnery účastníků odboje. Tyto změny již nebyly do posledního návrhu promítnuty, a tedy i nadále trvá v této oblasti úprava platná před přijetím zákona o registrovaném partnerství.

Dalším zákonem z oblasti sociálního zabezpečení, kterého se měly dotknout z měny, byl zákon o životním minimu č. 463/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, kde v § 4 odst. 1 pís. b) a c) měli být mezi osoby společně posuzované zařazeni i partneři, a to na stejné místo jako jsou v současnosti zařazeni manželé, čímž by se změnila i jejich práva na dávky sociálního zabezpečení. K této změně také reálně došlo přijetím návrhu z roku 2005, a tedy do budoucna již jsou partneři společně posuzovanými osobami v oblasti dávek sociálního zabezpečení.

Změna navrhovaná v zákoně o sociální potřebnosti č. 482/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů se vztahuje k úhradě nákladů sociální péče, kdy partnera zařazuje v § 8 odst. 2 opět k manželovi. V zákoně o organizaci a provádění sociálního zabezpečení č. 582/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, kde v § 118a týkajícího se odpovědnosti příjemců dávek důchodového pojištění, měl být jako jeden z důvodů zániku nároku na vdovecký, nebo vdovský důchod zařazeno i uzavření nového partnerství oprávněnou osobou. Do těchto dvou zákonů se přijetí zákona o registrovaném partnerství v současné době nijak nepromítne.

Změnou zákona o státní sociální podpoře č. 117/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů měl být v § 7 odst. 2 pís. b) a c) mezi osoby společně posuzované zařazen i partner. Dle navrhované změny § 7 odst. 3 se mělo automaticky presumovat, že partneři spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na společnou domácnost, pokud dále v zákoně není stanoveno jinak. Úprava se měla ještě v tomto zákoně dotknout nároku na zaopatřovací příspěvek koná-li muž základní, nebo náhradní vojenskou službu. Toto ustanovení je však v dnešní době obsolentní, neboť povinná vojenská služba již byla zrušena. I do tohoto zákona se přijetí návrhu z roku 2005 promítne, a

tedy i v tomto případě budou do budoucna partneři již společně posuzovanými osobami.

Důležité změny byly také navrženy v zákoně o důchodovém pojištění č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Do § 24 tohoto zákona měl být mezi osoby blízké zařazen i partner a to hned za manžela. Většina dalších navrhovaných změn tohoto zákona se pak týkala vdovských a vdoveckých nároků, které by bylo neopodstatněné partnerům odpírat, vzhledem k tomu, že mají v návrhu z roku 2001 stanovenou stejnou vyživovací povinnost jako mají manželé dle zákona o rodině č. 94/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů, od které je právo na vdovský či vdovecký důchod odvozeno. Partnerovi měl být tento nárok přiznán za stejných podmínek jako je tomu u manželů, a to s jediným rozdílem. Partnerům měla být oproti manželům stanovena ještě jedna podmínka, že partnerství by muselo trvat minimálně tři roky před smrtí partnera. Stejně jako je tomu u manželů, nárok na tento důchod měl dle § 50 odst. 5 pozůstalému partnerovi zaniknout uzavřením nového partnerství, nebo manželství a i v ostatních otázkách vdovských důchodů byl postaven na roveň manželům.

Stejnou pozici měli mít partneři i v otázkách přechodu nároků na důchod v případě úmrtí druhého partnera tak i při vyplácení důchodů. Do záležitostí důchodového pojištění se přijetí zákona o registrovaném partnerství nijak nepromítne, a tedy partneři nebudou mít ani do budoucna nárok na vdovský/vdovecký důchod po zesnulém partnerovi.

V návrzích z let 2002 a 2003 žádné zmínky o změnách zákonů z oblasti sociálního zabezpečení nebyly uvedeny. V roce 2004 byly již návrhy změn v oblasti sociálního zabezpečení opět zařazeny. Návrh změny zákona o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství a o přídavcích na děti z nemocenského č. 88/1968 Sb., ve znění pozdějších předpisů se vrátil ke změnám navrhovaným v roce 2001. Stejně tak navrhované změny zákona o životním minimu č. 463/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákona o státní sociální podpoře č. 117/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů byly identické. Změnami dalších zákonů z oblasti sociálního zabezpečení se již návrh z roku 2004 nezabýval.

Poslední návrh z roku 2005 je v oblasti sociálního zabezpečení naprosto totožný s předchozím návrhem s jedinou změnou, která se týká zákona o státní sociální podpoře č. 117/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a to jejího § 7, kde v odst. 8 má být doplněno, že za osamělého rodiče se nepovažuje rodič žijící v partnerství.

7.4 Partneři a sociální zabezpečení do 15.3.2006

Partneři neměli nárok na peněžité dávky nemocenského pojištění dle zákona o nemocenském pojištění zaměstnanců č. 54/1956 Sb., ve znění pozdějších předpisů a stejně tak nebyli považováni za ovdovělé, v případě úmrtí partnera, či rozvedené, a tedy jim nebyla přiznána ani práva z toho plynoucí.

Také však nebyli vyřazeni ze skupiny osob osamělých a oproti osobám žijícím v manželství, nebo jako druh a družka, měli nárok na dávky a přídatky s tím související dle zákona o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství a o přídavicích na děti z nemocenského pojištění č. 88/1968 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Vzhledem k tomu, že partneři do současnosti neměli vzájemnou vyživovací povinnost, nemohl vůči nim ani stát uplatňovat úhradu některých nákladů na některé dávky a služby sociální péče dle zákona o sociálním zabezpečení č. 100/1988 Sb., ve znění pozdějších předpisů, partner ale také neměl právo na přechod již přiznaných, avšak dosud nevyplacených dávek. Dle zákona o životním minimu č. 463/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů nebyli partneři uznáváni jako společně posuzované osoby, ačkoliv toto postavení je v dnešní době přiznáno již i druhovi a družce, pokud spolu žijí nejméně po dobu tří měsíců.

Stejně tak nebyli společně posuzovanými osobami dle zákona o státní sociální podpoře č. 117/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Jedinou výjimkou v tomto zákoně bylo přiznávání nároku na příspěvek na bydlení, na který mají nárok a jsou společně posuzovanými osobami všechny osoby hlášené k trvalému pobytu v tomtéž bytě. I dle tohoto zákona však byli partneři považováni za osamělé rodiče. Vzhledem k neexistenci vzájemné vyživovací povinnosti nebyl vztah mezi partnery promítnut ani do zákona o sociální potřebnosti č. 482/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů a ze stejných důvodů se nepromítal tento reálně existující vztah ani do oblasti vdovských respektive vdoveckých důchodů a dalších záležitostí upravených v zákoně o organizaci a provádění sociálního zabezpečení č. 582/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Zákon o důchodovém pojištění č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů osoby stejného pohlaví nepovažoval za osoby blízké ve smyslu tohoto zákona, a tedy jim nepřiznával právo na vdovský či vdovecký důchod avšak tato pozice je shodná

s pozicí nesezdaných heterosexuálních párů. V tomto ohledu však ani přijetím zákona o registrovaném partnerství k žádné změně nedojde.

Dosavadní úprava neumožňovala, na rozdíl od manželů, uhrazení zdravotní péče poskytnuté lékařem partnerovi dle zákona o veřejném zdravotním pojištění č. 48/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů, ze zdravotního pojištění druhého partnera. Tuto možnost v současnosti však nemají ani druh a družka, a tedy nelze mluvit o diskriminaci zaměřené pouze na homosexuální partnery.

Závěr

Snahy o zrovnoprávnění partnerů stejného pohlaví se svazky manželskými respektive soužitím heterosexuálních párů započaly již v roce 1996. Vytvoření samostatné právní normy pak následovalo v roce 1998. První návrhy z let 1998 a 1999 neřešily problematiku komplexně, ale zabývaly se pouze obecným uzákoněním partnerského soužití. I když řadu otázek vázajících se na soužití homosexuálních párů bylo vždy možno dílčím způsobem řešit dle stávající občansko právní úpravy, neustávala aktivita sdružení homosexuálů usilovat o vlastní zákonnou normu.

Za nejzdařilejší návrh zákona o registrovaném partnerství lze považovat návrh z roku 2001, který řešil tuto problematiku nejkomplexněji. Z tohoto návrhu následně všechny další zákonodárné pokusy vycházely a i dnes již schválený, v pořadí sedmý, návrh zákona o registrovaném partnerství je v některých svých ustanoveních s tímto návrhem naprosto totožný.

Schválení tohoto návrhu bylo velice obtížné, stejně jako tomu bylo u předchozích návrhů. Poslanecký návrh podaný sněmovně na jaře roku 2005 byl schválen ve třetím čtení 16.12.2005 a byl postoupen senátu, který ho schválil 26.1.2006, poté však byl zákon vetován prezidentem republiky, a tedy bylo k jeho schválení třeba získat absolutní většinu v poslanecké sněmovně, tedy stojedna hlasů. Veto Václava Klause bylo přehlasováno dne 15.3.2006, nejmenším možným počtem hlasů, poté, co se diskuse nad tímto zákonem přenesla z oblasti věcné a eticko - morální do polohy víceméně politické. I průběh hlasování byl zdlouhavý a než se dospělo k úspěšnému schválení tohoto zákona bylo nutné hlasování pětkrát opakovat. S ohledem na postup ČSSD, se situace ve sněmovně vyvinula tak, že i někteří ze skalních stoupenců tohoto zákona pro něj nakonec nehlasovali.

Schválení tohoto zákona bylo tímto postupem značně znehodnoceno, a i když bylo možné předpokládat, že by i bez politizace došlo k jeho přijetí, lze očekávat, že proces schvalování bude vždy spojován se vzniklou politickou situací.

Česká republika se přijetím zákona o registrovaném partnerství přiřadila k ostatním liberálně smýšlejícím zemím jako je Velká Británie, Dánsko, Finsko, Německo, Norsko, Švédsko, Švýcarsko, Island a Nový Zéland, které již obdobné normy přijaly. Také se tímto stala první postkomunistickou zemí, která má ve svém právním řádu zařazenu zákonnou úpravu homosexuálních vztahů.

Přijetý zákon má řadu nedostatků a již dnes se hovoří o nutnosti jeho novelizace. Za největší nedostatek lze považovat uzákonění zápisu partnerství do občanského průkazu, což patrně povede ke zdrženlivějšímu přístupu k uzavírání partnerství. Mnozí toto ustanovení považují za nástroj skryté diskriminace. Pokud však tuto úpravu porovnáme se zápisem manželství do občanských průkazů, nelze tento názor sdílet, s ohledem na postavení žen, u kterých v této souvislosti může také docházet k diskriminačnímu přístupu například při změně povolání, a přesto se o zrušení tohoto zápisu u manželů neuvažuje. Tato otázka se však nevztahuje k tématu předkládané diplomové práce.

V oblasti již se tato diplomová práce zabývá lze však najít také několik nedostatků. Zákona se například ve svém § 8 odst.1 odvolává na stejné povinnosti a stejná práva partnerů, avšak v zákoně, na rozdíl od úpravy manželství, není nikde stanoven jejich výčet, a tedy se tímto partnerům otevírá možnost vysoudit si do budoucna další, nad rámec zákona sahající, nároky a tím se dostat do výhodnější pozice než manželé, kteří by se do budoucna mohli cítit oproti partnerům znevýhodnění.

Největším nedostatkem tohoto zákona z pohledu diskutovaného tématu je jeho opomenutí úpravy jakéhokoliv majetkového společenství. Partneři tedy i nadále budou moci nabývat majetek pouze do svého výlučného vlastnictví, nebo do spoluvlastnictví, což může přinášet značné problémy zejména při podnikatelské činnosti jednoho z partnerů. Pokud spolu osoby po určitou dobu žijí, je totiž velice obtížné odlišit co spadá do vlastnictví jednotlivých partnerů, které závazky lze uplatnit proti komu potažmo které věci lze užít při výkonu rozhodnutí, pokud nedojde ke splnění závazku. Tento stav tedy vyvolává značnou nejistotu jak na straně věřitele, tak na straně dlužníka či jeho partnera.

V oblasti podnikání pak byla pozice zlepšena pouze nepatrně, a to umožněním pokračovat v živnosti při úmrtí jednoho partnera, kterým byli partneři postaveni na roveň manželům. Tato část zákona o registrovaném partnerství již dnes obsahuje jedno obsolentní ustanovení, vzhledem k tomu, že od podání tohoto návrhu do jeho přijetí byl změněn živnostenský zákon č. 455/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a tedy užití partnera, jako odpovědného zástupce při výkonu živnosti, již nebude za žádných okolností možné bez založení smluvního vztahu mezi partnery.

Ke zlepšení pozice partnerů dochází však zejména v oblasti nájmu bytů, avšak stále je v této oblasti jejich pozice nevýhodnější oproti manželům. Partnerům na

základě tohoto zákona nevzniká uzavřením partnerství společný nájem bytu, ale pouze právo byt, který má v nájmu druhý partner, užívat. V případě úmrtí, nebo opuštění společné domácnosti již nebude požadován určitý časový úsek, po který byt společně užíval s partnerem oprávněným z nájmu bytu k tomu, aby mohl druhý partner nárokovat přechod nájmu, ale stále je nutná existence společné domácnosti.

Schválením tohoto návrhu došlo také k uzákonění vyživovací povinnosti mezi partnery, což lze považovat za nejzásadnější přínos pro partnery, protože do této doby nebyla tato povinnost právně vymahatelná. Na politické scéně je však diskutováno, zda a do jaké míry je to vhodné, neboť tato úprava naprosto odpovídá vyživovací povinnosti mezi manželi za trvání či po zániku manželství s tím rozdílem, že na rozdíl od manželů nejsou přesně vymezeny povinnosti partnerů, na jejichž základě tato povinnost vzniká. Dalším často užívaným argumentem je odvození vyživovací povinnosti od příslušnosti k určité rodině, kdy partneři rodinu v tradičním slova smyslu netvoří, a tedy dle tohoto názoru by jim z tohoto důvodu neměla příslušet ani vyživovací povinnost, respektive právo na výživné.

Nejdiskutovanější byla oblast práva dědického. Zde v důsledku přijetí tohoto návrhu dochází k přesunu partnera do první skupiny dědiců a jeho pozice se stává tedy totožnou s postavením manžela v dědickém řízení. Toto však bylo možné ve značné míře dříve dosáhnout i pořízením závěti, a tedy se jedná o nepatrné zlepšení situace mezi partnery stejného pohlaví.

V zákoně však existuje zásadní nedostatek, nebo lépe řečeno nedůslednost zákonodárce. I když v předchozích návrzích měl být partner zařazen do § 469 Obč.zák., a tedy i úmyslný trestný čin dědice proti partnerovi zůstavitele měl mít za následek jeho dědickou nezpůsobilost, dle této úpravy k tomu nedojde.

Poslední část diplomové práce je věnována také nástinu dopadů majetkoprávní úpravy partnerství do oblasti veřejnoprávní a to do daňových otázek a do úpravy sociálního zabezpečení. Do daňové sféry, která by měla dopad na majetkové poměry partnerů není zákon o registrovaném partnerství promítnut vůbec. Co se týče sociálního zabezpečení, zde dochází k promítnutí registrovaného partnerství jen do některých zákonů, a tedy se nejedná o komplexní úpravu. Partneři nejsou například i nadále považováni za rodinné příslušníky dle zákona o nemocenském pojištění zaměstnanců č. 54/1956 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Partner není tedy oprávněn k peněžitém dávkám dle tohoto zákona, i když by splnil všechny ostatní podmínky. Stejně tak nedojde k promítnutí partnerství do zákona o sociálním zabezpečení č.

100/1988 Sb., ve znění pozdějších předpisů, do zákona o sociální potřebnosti č. 482/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů a do celé řady dalších.

Parlamentem schválený zákon nabude účinnosti tři kalendářní měsíce po té, kdy dojde k jeho uveřejnění ve sbírce zákonů, lze tedy předpokládat, že první registrovaná partnerství bude možné uzavřít s největší pravděpodobností po 1.červnu 2006.

I když došlo ke schválení zákona o registrovaném partnerství teprve před několika dny, již nyní je diskutována nutnost jeho novelizace, což je pro dnešní legislativu často příznačné, a tedy ani dnes nemůžeme předpokládat, že se jedná o konečný stav v této oblasti, ale pouze o krok, v daném případě, snad správným směrem.

Seznam literatury

Návrhy zákonů

Návrh zákona o registrovaném partnerství osob téhož pohlaví z roku 1998 a důvodová zpráva k tomuto zákonu

Návrh zákona o registrovaném partnerství osob téhož pohlaví a o změně a doplnění některých zákonů z roku 1999 a důvodová zpráva k tomuto zákonu

Návrh zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví z roku 2001 a důvodová zpráva k tomuto zákonu

Návrh zákona o změnách některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví z roku 2001 a důvodová zpráva k tomuto zákonu

Návrh zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví a o změně některých souvisejících zákonů z roku 2002 a důvodová zpráva k tomuto zákonu

Návrh zákona o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů z roku 2003 a důvodová zpráva k tomuto zákonu

Návrh zákona o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů z roku 2004 a důvodová zpráva k tomuto zákonu

Návrh zákona o registrovaném partnerství z roku 2005 a důvodová zpráva k tomuto zákonu

Zákony

Občanský zákoník č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Občanský soudní řád č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Obchodní zákoník č. 513/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Zákon o rodině č. 94/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Zákon o konkurzu a vyrovnání č. 328/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Živnostenský zákon č. 455/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Zákon o vlastnictví bytů č. 72/1994 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Zákon o pojištění zaměstnanců č. 54/1956 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Zákon o péči o zdraví lidu č. 20/1966 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Zákon o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství a o přídavcích na děti z nemocenského pojištění č. 88/1968 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Zákon o sociálním zabezpečení č. 100/1988 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Zákon o životním minimu č. 463/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů
Zákon o sociální potřebnosti č. 482/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů
Zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení č. 582/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů
Zákon o státní sociální podpoře č. 117/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů
Zákon o důchodovém pojištění č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů
Zákon o veřejném zdravotním pojištění č. 48/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů
Zákon o dani z příjmu č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů
Zákon o správě daní a poplatků č. 337/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů
Zákon o dani dědické a darovací č. 357/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Komentáře

Štenglová I., Plíva S., Tomsa M. a kolektiv : Obchodní zákoník – komentář, 10. vydání, C.H.Beck, Praha 2005
Jehlička O., Švestka J., Škárová M. a kolektiv : Občanský zákoník – komentář, 9.vydání, C.H.Beck, Praha 2004
Zelenka J., Maršíková J.: Zákon o konkurzu a vyrovnání – komentář, 2.podstatně přepracované a doplněné vydání, LINDE PRAHA, a.s., Praha 2002
Babšická V.: Živnostenský zákon s komentářem, včetně prováděcích a souvisejících předpisů a vzorů podání, VIII, aktualizované podání, BOVA POLIGON, Praha 2005
Hrušáková M. a kolektiv : Zákon o rodině – komentář, 3.vydání, C.H.Beck, Praha 2005
Fiala J., Novotný M., Oehm J., Horák T.: Zákon o vlastnictví bytů – komentář, 3.vydání, C.H.Beck, Praha 2005
Pelech P., Pelc V.: Daně z příjmu s komentářem 2005, 6.aktualizované vydání, ANAC nakladatelství ekonomické a právní literatury, Olomouc 2005
Kindl M., Telecký D., Válková CSc.: Zákon o správě daní a poplatků – komentář, 1.vydání, C.H.Beck, Praha 2002
Hrozinková E., Urban V.: Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady, 10.aktualizované a doplněné vydání, LINDE PRAHA a.s., Praha 2005

Články

Fetter R.W. : Právní poměry nesezdaných párů aneb druh a družka, časopis Právo a rodina 7/2004

Mašek D. : Důsledky existence společné domácnosti a příslušnosti k ní z pohledu občanského zákoníku, časopis Právo a rodina 9/1999

Haderka J.F. : Několik poznámek k nedávnému pokusu o právní institucionalizaci homosexuálního soužití v České republice, časopis Správní právo, ročník 1998 č.5, str. 261 a násl.

Zuklínová M.: Budoucí občanský zákoník a rodinné právo, Acta universitatis carolinae – iuridica 1-2, str. 141 a násl.

Baršová A.: Partnerství gayů a lesbiček: Kdy dozraje čas na změnu?, Sociální studia 7/2002

Monografie (včetně učebnic)

Knappová M., Švestka J. a kol. – Občanské právo hmotné: třetí aktualizované a doplněné vydání, svazek I. ASPI publishing s.r.o. Praha 2002

Knappová M., Švestka J. a kol. – Občanské právo hmotné: třetí aktualizované a doplněné vydání, svazek III. ASPI publishing s.r.o. Praha 2002

Radvanová S., Zuklínová M.: Kurs občanského práva – instituty rodinného práva, 1. vydání, C.H.Beck, Praha 1999

Bakeš M.: Finanční právo, 3. aktualizované vydání C.H.Beck Praha 2003

Tröster P.: Právo sociálního zabezpečení, 3. aktualizované a doplněné vydání, C.H.Beck, Praha 2005

Choděra O.: Partnerství, manželství a paragrafy, Grada, Praha 2003

Janošová P.: Homosexualita v názorech současné společnosti, Karolinum, Praha 2000

Webové stránky

<http://www.gll.cz>

<http://www.homosexualita.cz>

<http://www.homosexualita.004.cz>

<http://www.reg.partnerstvi.cz>

<http://www.psp.cz>

<http://www.stud.cz>

<http://www.epravo.cz>

Přílohy

A. Přehled hlasování

A.1 Hlasování č. 161 o návrhu na zamítnutí zákona o registrovaném partnerství

osob téhož pohlaví z roku 1998

NÁVRH BYL PŘIJAT

PŘÍTOMNO=161

JE TŘEBA=81

[A] ANO=83 [N] NE=57

[O] NEPŘÍTOMEN,
[M] OMLUVEN

[Z] ZDRŽEL SE

ČSSD					
Z	Jaroslav Bašta	Z	Jan Bláha	A	František Brožík
0	Petra Buzková	Z	Vladimír Cisár	0	František Čech
N	Rostislav Čevela	N	Pavel Dostál	N	Milan Ekert
Z	Milada Emmerová	Z	Eva Fischerová	N	Jana Gavlasová
N	Miroslav Grégr	N	Stanislav Gross	N	Václav Grulich
A	Jiří Hofman	N	Josef Hojdar	0	Petr Hulínský
0	František Chobot	Z	Zdeněk Jičínský	0	Miroslav Kapoun
A	Robert Kopecký	0	Květoslava Kořínková	Z	Jan Kostrhun
N	Michal Kraus	N	Milan Kučera	A	Michael Kuneš
N	Jitka Kupčová	0	Vladimír Laštůvka	A	Antonín Macháček
N	Karel Machovec	0	Jaroslav Maňásek	Z	Miloš Melčák
N	Hana Orgoníková	N	Jaroslav Palas	A	Luděk Polášek
N	Olga Sehnalová	0	Jaromír Schiling	A	Ladislav Skopal
A	Evžen Snítily	A	Bohuslav Sobotka	N	Václav Svoboda
N	Zdeněk Škromach	A	František Špánbauer	N	Vladimír Špidla
Z	Vlasta Štěpová	A	Petr Šulák	N	Dušan Tešnar
Z	Miloš Titz	A	Rudolf Tomíček	N	Radim Turek
N	Jiří Václavek	A	Miloslav Vlček	0	Jindřiška Zachardová
0	Lubomír Zaorálek	N	Eduard Zeman	N	Miloš Zeman
0	Jan Žižka				
ODS					
A	Marek Benda	Z	Vladimír Budinský	N	Petr Čermák
0	Vavřinec Fojcik	N	Josef Holub	N	Zdeňka Horníková
A	Václav Hrubý	A	Jaromír Kalus	A	Tomáš Kladívko
N	Jan Klas	0	Václav Klaus	0	Ivan Kočárník
A	Petr Koháček	0	Jan Koucký	A	Tomáš Květák
N	Ivan Langer	A	Jana Marcová-Petrová	N	Jaroslav Melichar
0	Josef Molín	0	Václav Nájemník	A	Petr Nečas
A	Igor Němec	A	František Novák	A	Jiří Papež
A	Jiří Payne	A	Tomáš Páv	A	Jaroslav Pešán
0	Jaroslav Plachý	A	Petr Pleva	0	Karel Sehoř
0	Zdeněk Švršek	0	Tomáš Teplík	A	Vladimír Tlustý

A	Miroslav Tyl	A	Jan Vidím	Z	Oldřich Vojtř
0	Ivan Vrzal	N	Jaroslav Zvěřina		
SPR-RSČ					
A	Vlasta Hružová	A	Zdeněk Krampera	A	Josef Krejsa
A	Milan Loukota	A	Pavel Maixner	A	Jindřich Nehera
A	Jaroslav Novák	A	Radomíra Nývltová	A	Jana Pešková
A	Laura Rajsiglová	A	Miroslav Sládek	A	Martin Smetana
A	Rudolf Šmucr	A	Jan Vik	A	Oldřich Vrcha
A	Petr Vrzáň	A	Petr Zajíc	A	Blanka Zjícová
KSČM					
N	Květoslava Čelišová	0	Václav Exner	0	Vojtěch Filip
N	Václav Frank	Z	Jaroslav Gongol	0	Miroslav Grebeníček
0	Josef Houzák	N	Taťána Jirousová	0	Zdeněk Klanica
N	Pavel Kováčik	N	Josef Mandík	N	Jiří Maštálka
N	Dalibor Matulka	N	Miloslav Ransdorf	N	Slavomír Recman
N	Zuzka Rujbrová	N	Alena Svobodová	N	Petr Šimůnek
0	Hana Škorpilová	N	Jaroslav Štrait	N	Miroslav Vacek
N	Karel Vymětal				
ODA					
A	Pavel Bratinka	A	Čestmír Hofhanzl	A	Daniel Kroupa
A	Libor Kudláček	A	Dušan Kulka	A	Oldřich Kužílek
N	Milan Kynčl	A	Karel Ledvinka	A	Ivan Mašek
Z	Dušan navrátil	A	Vlasta Parkanová	A	Michal Prokop
A	Jiří Skalický				
KDU-ČSL					
N	Libor Ambrozel	0	Josef Borák	A	Jan grůza
N	Vilém Holáň	Z	Josef Janeček	A	Jiří Karas
N	Jan Kasal	A	Věnceslav Lukáš	A	Josef Lux
A	Karel Mach	A	Jaroslav Orel	A	Vladimír Procházka
A	Pavel Severa	A	Pavel Šafařík	A	Michaela Šojdrová
A	Jaromír Talíř	A	Pavel Tolner	A	Miroslav Výborný
US					
0	Vladimír Bartoš	N	Drahošl. Bartošková	Z	Vlastimil Bařinka
0	Eduard Bureš	A	Jiří Černota	0	Jan Černý
N	Andrej Gjuríč	N	Jiří Honajzr	0	Ondřej Huml
Z	Robert Kolář	N	Milena Kolářová	0	František Kozel
N	Václav Krása	N	Hana Marvanová	A	Karel Nejezchleb
0	Jiří Novák	Z	Pavel Pešek	A	Stanislav Pěnička
0	Ivana Pechatá	Z	Martin Přibáň	N	Anna Röschová
0	Jan Ruml	N	Jan Stráský	N	František Šnajdauf
A	Jan Tebický	N	Milan Uhde	A	Josef Ullmann
0	Jiří Vlach	A	Stanislav Volák	N	Anton Zima
Nezařazení					
N	Marie Noveská	A	Jindřich Vodička	N	Jozef Wagner

A.2 Hlasování č. 128 o návrhu na zamítnutí

zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví a o změně a doplnění některých zákonů

z roku 1999

NÁVRH BYL PŘIJAT

PŘÍTOMNO=175

JE TŘEBA=88

[A] ANO=91

[N] NE=69

[0] NEPŘÍTOMEN,

[Z] ZDRŽEL

[M] OMLUVEN

SE

ČSSD					
Z	Vlastimil Aubrecht	N	Jaroslav Bašta	A	Jan Bláha
A	Jarmila Boháčková	A	František Brožík	A	Jiří Brtnický
N	Petra Buzková	N	Vladimír Císár	N	Karel Černý
Z	Rostislav Čevela	N	Ivan David	0	Pavel Dostál
Z	Milan Ekrt	N	Milada Emmerová	A	Eva Fischeroá
A	Andrej Grega	0	Miroslav Grégr	N	Stanislav Gross
0	Václav Grulich	0	Václav Grüner	N	Jiří Hofman
N	Josef Hojdar	A	Pavel Hönig	N	Vladimír Hradil
0	František Chobot	N	Zdeněk Jičínský	A	Yvona Jungová
0	Miroslav Kapoun	A	Robert Kopecký	A	Jan Kostrhun
N	Zdeněk Koudelka	N	Michal Kraus	N	Stanislav Křeček
N	Miloslav Kučera st.	N	Michael Kuneš	N	Jitka Kupčová
N	Vladimír Laštůvka	A	Antonín Macháček	A	Jaroslav Maňásek
0	Radko Martínek	0	Miroslav Máče	N	Hana Orgoníková
N	Jaroslav Palas	N	Břetislav Petr	N	Václav Pícl
A	Luděk Polášek	N	Olga Sehnalová	N	Jaromír Schiling
A	Ladislav Skopal	A	Evžen Snítily	A	Bohuslav Sobotka
N	Martin Starec	N	Zdeňka Stránská	A	Zdeněk Škromach
A	František Španbauer	N	Vladimír Špidla	A	Karel Šplíchal
N	Vlasta Štěpová	A	Petr Šulák	N	Dušan Tešnar
N	Miloš Titz	A	Rudolf Tomíček	Z	Radim Turek
Z	Milan Urban	A	Jiří Václavek	A	Josef Vejvoda
N	Miloslav Vlček	A	František Vnouček	A	Jana Volfová
A	Vojtěch Vymětal	N	Lubomír Zaorálek	0	Eduard Zeman
0	Miloš Zeman	A	Jan Žižka		
ODS					
Z	Walter Bartoš	A	Marek Benda	A	Petr Bendl
A	Jiří Bílý	A	Václav Brousek	A	Augustín Bubník
N	Milan Cabrnach	A	Michal Doktor	Z	Vladimír Doležal
N	Kateřina Dostálová	A	Jiří Drda	0	Eva Dundáčková
N	Václav Hanuš	N	Zdeňka Horníková	A	Petr Hort
A	Pavel Hrnčíř	A	Radim Chytka	N	Josef Jalůvka
A	Josef Ježek	A	Libor Ježek	A	Tomáš Kládívko
A	Jan Klas	0	Václav Klaus	A	Martin Kocourek
A	Petr Koháček	A	Miroslav Krajíček	A	Libor Krátký

A	Josef Krejčí	0	Miloslav Kučera ml.	A	Pavel Lang
0	Ivan Langer	N	Jaroslav Melichar	A	Václav Nájemník
0	Petr Nečas	A	Veronika Nedvědová	A	Miroslava Němcová
A	Stanislav Němec	N	Miroslav Ouzký	Z	Jiří Papež
A	Jiří Patočka	A	Jiří Payne	N	Alena Páralová
N	František Pejřil	A	Jaroslav Pešán	A	Jaroslav Plachý
A	Petr Pleva	A	Aleš Rozehnal	N	Karel Sehoř
N	Pavel Suchánek	A	Jan Svoboda	A	Zdeněk Svrček
N	Lucie Talmanová	A	Tomáš Teplík	A	Vlastimil Tlustý
A	Eduard Vávra	A	Jan Vidím	0	Oldřich Vojíš
N	Jan Zahradil	0	Tom Zajíček	Z	Bohuslav Záruba
N	Milan Zuna	N	Jaroslav Zvěřina		
KSČM					
N	Lud. Branachová	0	Květoslava Čelišová	N	Václav Exner
Z	Vojtěch Filip	N	Stanislav Fischer	N	Václav Frank
Z	Jaroslav Gongol	0	Miroslav Grebeníček	N	Pavel Hojda
N	Josef Houzák	N	Tařana Jirousová	Z	Zdeněk Klanica
0	Jaromír Kohlíček	N	Pavel Kovačik	N	Josef Mandík
N	Jiří Maštálka	N	Dalibor Matulka	0	Miloslav Ransdorf
N	Slavomír Recman	N	Zuzka Rujbrová	N	Alena Svobodová
N	Jaroslav Štrait	N	Miroslava Vlčková	Z	Karel Vymětal
KDU-ČSL					
A	Libor Ambrozek	A	Jan Grůza	A	Vilém Holáň
A	Josef Janeček	A	Miroslav Kalousek	A	Jiří Karas
A	Jan Kasal	A	Tomáš Kvapil	A	Jarosl. Lobkowitz
A	Josef Lux	A	Ludmila Müllerová	A	Vlasta Parkanová
A	Pavel Severa	A	Cyril Svoboda	A	Pavel Šafařík
A	Michaela Šojdrová	A	Ladislav Šustr	A	Jaromír Talíř
A	Pavael Tollner	A	Miroslav Výborný		
US					
N	Ivana Hanačíková	N	Monika Horáková	0	Ladislav Korběl
A	Zdeněk Kořístka	A	Václav Krása	A	Karel Kühnl
0	Michal Lobkowitz	Z	Petr Mareš	0	Petr Matějů
N	Vladimír Mlynář	Z	Pavel Němec	A	František Ondruš
A	Vladimír Paulík	N	Pavel Pešek	A	Ivan Pilip
N	Pavel Svoboda	0	Jiří Vlach	A	Stanislav Volák
Nezařazení					
N	Marie Machatá				

A.3 Hlasování č. 239 o návrhu na zamítnutí zákona o partnerském soužití osob
téhož pohlaví z roku 2001

NÁVRH BYL PŘIJAT

PŘÍTOMNO=163

JE TŘEBA=82

[A] ANO=77 [N] NE=69

[0] NEPŘÍTOMEN,
[M] OMLUVEN

[Z] ZDRŽEL SE

ČSSD					
0	Vlastimil Aubrecht	Z	Jan Bláha	N	Jarmila Boháčková
A	František Brožík	A	Jiří Brtnický	N	Petra Buzková
N	Vladimír Cisár	N	Karel Černý	N	Rostislav Čevela
N	Ivan David	0	Pavel Dostál	N	Milan Ekrť
N	Milada Emmerová	A	Eva Fischeroá	A	Andrej Grega
0	Miroslav Grégr	0	Stanislav Gross	N	Václav Grulich
N	Václav Grüner	N	Jiří Hofman	N	Josef Hojdar
0	Pavel Hönig	N	Vladimír Hradil	N	František Chobot
N	Zdeněk Jičínský	N	Yvona Jungová	Z	Miroslav Kapoun
N	Robert Kopecký	A	Jan Kostrhun	N	Zdeněk Koudelka
N	Michal Kraus	N	Stanislav Křeček	N	Miloslav Kučera st.
A	Michael Kuneš	N	Jitka Kupčová	N	Vladimír Laštůvka
Z	Antonín Macháček	0	Jaroslav Maňásek	0	Radko Martínek
0	Miroslav Máče	N	Světlana Navarová	N	Hana Orgoníková
N	Jaroslav Palas	N	Břetislav Petr	N	Václav Pícl
0	Luděk Polášek	N	Olga Sehnalová	N	Jaromír Schiling
0	Ladislav Skopal	A	Evžen Snítílý	N	Bohuslav Sobotka
N	Martin Starec	N	Zdeňka Stránská	0	Zdeněk Škromach
A	František Španbauer	N	Vladimír Špidla	0	Karel Šplíchal
N	Vlasta Štěpová	0	Petr Šulák	0	Dušan Tešnar
N	Miloš Titz	Z	Rudolf Tomíček	Z	Radim Turek
0	Milan Urban	0	Jiří Václavek	A	Josef Vejvoda
N	Miloslav Vlček	0	František Vnouček	0	Jana Volfová
A	Vojtěch Vymětal	0	Lubomír Zaorálek	N	Eduard Zeman
0	Miloš Zeman	0	Jan Žižka		
ODS					
A	Walter Bartoš	A	Marek Benda	Z	Miroslav Beneš
A	Jiří Bílý	0	Václav Brousek	A	Augustin Bubník
N	Milan Cabrnach	A	Michal Doktor	0	Vladimír Doležal
N	Kateřina Dostálová	A	Jiří Drda	0	Eva Dundáčková
A	Hynek Fajmon	N	Václav Hanuš	0	Zdeňka Horníková
A	Petr Hort	A	Pavel Hrnčíř	A	Radim Chytka
A	Josef Ježek	A	Libor Ježek	A	Tomáš Kladívko
A	Jan Klas	0	Václav Klaus	N	Jitka Kociánová
A	Martin Kocourek	A	Petr Koháček	A	Miroslav Krajíček
A	Libor Krátký	A	Josef Krejčí	A	Miloslav Kučera ml.
A	Pavel Lang	N	Ivan Langer	N	Jaroslav Melichar

A	Václav Nájemník	A	Petr Nečas	A	Veronika Nedvědová
A	Miroslava Němcová	A	Stanislav Němec	A	Miroslav Ouzký
A	Jiří Papež	A	Jiří Patočka	A	Jiří Payne
Z	Alena Páralová	N	František Pejřil	A	Jaroslav Pešán
A	Jaroslav Plachý	A	Petr Pleva	A	Aleš Rozehnal
N	Karel Sehoř	N	Pavel Suchánek	A	Jan Svoboda
A	Zdeněk Svrček	N	Lucie Talmanová	A	Tomáš Teplík
A	Vlastimil Tlustý	A	Eduard Vávra	A	Jan Vidím
A	Oldřich Vojříř	N	Jan Zahradil	A	Tom Zajíček
A	Bohuslav Záruba	N	Milan Zuna	0	Jaroslav Zvěřina
KSČM					
N	Ludmila Brynychová	Z	Květoslava Čelišová	N	Václav Exner
0	Vojtěch Filip	N	Stanislav Fischer	Z	Václav Frank
A	Jaroslav Gongol	Z	Miroslav Grebeníček	N	Pavel Hojda
N	Josef Houzák	Z	Taťana Jirousová	Z	Zdeněk Klanica
N	Jaromír Kohlíček	N	Pavel Kovačik	Z	Josef Mandík
N	Jiří Maštálka	N	Dalibor Matulka	0	Miloslav Ransdorf
0	Slavomír Recman	N	Zuzka Rujbrová	A	Alena Svobodová
Z	Jaroslav Štraif	N	Miroslava Vlčková	N	Karel Vymětal
KDU-ČSL					
A	Libor Ambrozek	A	Jan Grůza	A	Jiří Havlíček
A	Vilém Holáň	A	Josef Janeček	A	Miroslav Kalousek
A	Jiří Karas	A	Jan Kasal	A	Tomáš Kvapil
A	Jarosl.Lobkowicz	A	Ludmila Müllerová	A	Vlasta Parkanová
A	Pavel Severa	A	Cyril Svoboda	A	Pavel Šafařík
A	Michaela Šojdrová	A	Ladislav Šustr	A	Jaromír Talíř
A	Pavael Tollner	A	Miroslav Výborný		
US					
0	Ivana Hanačíková	0	Ladislav Korběl	A	Zdeněk Kořístka
A	Václav Krása	0	Karel Kühnl	A	Michal Lobkowitz
Z	Petr Mareš	0	Petr Matějů	N	Monika Mihaličková
N	Vladimír Mlynář	Z	Pavel Němec	A	František Ondruš
Z	Vladimír Paulík	N	Jaroslav Perger	0	Pavel Pešek
A	Ivan Pilip	N	Pavel Svoboda	0	Stanislav Volák
Nezařazení					
0	Marie Machatá				

A.4 Hlasování č.240 o návrhu na vrácení návrhu zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví k dopracování z roku 2001

NÁVRH BYL PŘIJAT

PŘÍTOMNO=166 JE TŘEBA=84
 [A] ANO=85 [N] NE=60 [O] NEPŘÍTOMEN [Z] ZDRŽEL SE

ČSSD					
0	Vlastimil Aubrecht	A	Jan Bláha	N	Jarmila Boháčková
A	František Brožík	A	Jiří Brtnický	N	Petra Buzková
N	Vladimír Císár	N	Karel Černý	N	Rostislav Čevela
N	Ivan David	0	Pavel Dostál	N	Milan Ekrt
N	Milada Emmerová	A	Eva Fischeroá	N	Andrej Grega
0	Miroslav Grégr	0	Stanislav Gross	N	Václav Grulich
N	Václav Grüner	N	Jiří Hofman	N	Josef Hojdar
0	Pavel Hönig	N	Vladimír Hradil	Z	František Chobot
N	Zdeněk Jičínský	N	Yvona Jungová	A	Miroslav Kapoun
N	Robert Kopecký	A	Jan Kostrhun	N	Zdeněk Koudelka
N	Michal Kraus	N	Stanislav Křeček	N	Miloslav Kučera st.
A	Michael Kuneš	N	Jitka Kupčová	N	Vladimír Laštůvka
Z	Antonín Macháček	0	Jaroslav Maňásek	0	Radko Martínek
0	Miroslav Máče	N	Světlana Navarová	N	Hana Orgoníková
N	Jaroslav Palas	N	Břetislav Petr	N	Václav Pícl
0	Luděk Polášek	N	Olga Sehnalová	N	Jaromír Schiling
A	Ladislav Skopal	A	Evžen Snítily	N	Bohuslav Sobotka
N	Martin Starec	A	Zdeňka Stránská	0	Zdeněk Škromach
A	František Španbauer	N	Vladimír Špidla	0	Karel Šplíchal
N	Vlasta Štěpová	0	Petr Šulák	N	Dušan Tešnar
N	Miloš Titz	Z	Rudolf Tomíček	Z	Radim Turek
0	Milan Urban	0	Jiří Václavek	A	Josef Vejvoda
N	Miloslav Vlček	0	František Vnouček	0	Jana Volfová
A	Vojtěch Vymětal	0	Lubomír Zaorálek	N	Eduard Zeman
0	Miloš Zeman	0	Jan Žižka		
ODS					
A	Walter Bartoš	A	Marek Benda	A	Miroslav Beneš
A	Jiří Bílý	0	Václav Brousek	A	Augustin Bubník
Z	Milan Cabrnach	A	Michal Doktor	0	Vladimír Doležal
Z	Kateřina Dostálová	A	Jiří Drda	0	Eva Dundáčková
A	Hynek Fajmon	N	Václav Hanuš	0	Zdeňka Horníková
A	Petr Hort	A	Pavel Hrnčíř	A	Radim Chytka
A	Josef Ježek	A	Libor Ježek	A	Tomáš Kladívko
A	Jan Klas	0	Václav Klaus	A	Jitka Kociánová
A	Martin Kocourek	A	Petr Koháček	A	Miroslav Krajíček
A	Libor Krátký	A	Josef Krejčí	A	Miloslav Kučera ml.
A	Pavel Lang	Z	Ivan Langer	N	Jaroslav Melichar
A	Václav Nájemník	A	Petr Nečas	A	Veronika Nedvědová

A	Miroslava Němcová	A	Stanislav Němec	A	Miroslav Ouzký
A	Jiří Papež	A	Jiří Patočka	A	Jiří Payne
Z	Alena Páralová	N	František Pejřil	A	Jaroslav Pešán
A	Jaroslav Plachý	A	Petr Pleva	A	Aleš Rozehnal
Z	Karel Sehoř	A	Pavel Suchánek	A	Jan Svoboda
A	Zdeněk Svrček	Z	Lucie Talmanová	A	Tomáš Teplík
A	Vlastimil Tlustý	A	Eduard Vávra	A	Jan Vidím
A	Oldřich Vojříř	Z	Jan Zahradil	A	Tom Zajíček
A	Bohuslav Záruba	N	Milan Zuna	0	Jaroslav Zvěřina
KSČM					
N	Ludmila Brynychová	Z	Květoslava Čelišová	N	Václav Exner
Z	Vojtěch Filip	N	Stanislav Fischer	Z	Václav Frank
A	Jaroslav Gongol	Z	Miroslav Grebeníček	N	Pavel Hojda
N	Josef Houzák	Z	Taťana Jirousová	Z	Zdeněk Klanica
N	Jaromír Kohlíček	N	Pavel Kováčik	Z	Josef Mandík
N	Jiří Maštálka	N	Dalibor Matulka	0	Miloslav Ransdorf
0	Slavomír Recman	N	Zuzka Rujbrová	A	Alena Svobodová
Z	Jaroslav Štraut	N	Miroslava Vlčková	N	Karel Vymětal
KDU-ČSL					
A	Libor Ambrozek	A	Jan Grůza	A	Jiří Havlíček
A	Vilém Holáň	A	Josef Janeček	A	Miroslav Kalousek
A	Jiří Karas	A	Jan Kasal	A	Tomáš Kvapil
A	Jaroslav Lobkowicz	A	Ludmila Müllerová	A	Vlasta Parkanová
A	Pavel Severa	A	Cyril Svoboda	A	Pavel Šafařík
0	Michaela Šojdrová	A	Ladislav Šustr	A	Jaromír Talíř
A	Pavael Tollner	A	Miroslav Výborný		
US					
0	Ivana Hanačíková	0	Ladislav Korbel	A	Zdeněk Kořístka
A	Václav Krása	0	Karel Kühnl	A	Michal Lobkowitz
A	Petr Mareš	0	Petr Matějů	N	Monika Mihaličková
N	Vladimír Mlynář	N	Pavel Němec	A	František Ondruš
Z	Vladimír Paulík	N	Jaroslav Perger	Z	Pavel Pešek
A	Ivan Pilip	N	Pavel Svoboda	0	Stanislav Volák
Nezařazení					
0	Marie Machatá				

A.5 Hlasování č. 192 o schválení návrhu zákona o registrovaném partnerství ve třetím čtení z února roku 2004.

NÁVRH NEBYL PŘIJAT

PŘÍTOMNO = 165		JE TŘEBA = 83	
A – ANO = 82	N – NE = 65	0 – NEPŘÍTOMNO	Z – ZDRŽELI SE

ČSSD		
0 Vlastimil Aubrecht	A Jitka Kupčová	A František Strnad
0 Jarmila Boháčková	A Miloš Kužvart	A Miroslav Svoboda
0 Robin Böhnisch	0 Petr Lachnit	N Antonín Sýkora
A Vladimír Čada	A Vladimír Laštůvka	A Hana Šedivá
A Karel Černý	Z Antonín Macháček	A Iva Šedivá
A Anna Čurdová	0 Radko Martínek	0 Zdeněk Škromach
0 Pavel Dostál	Z Miloš Máša	A Karel Šplíchal
A Milan Ekert	Z Miloš Melčák	N Petr Šulák
A Václav Grüner	Z Alfréd Michalík	A Miloš Titz
0 Michal Hašek	0 Josef Mikuta	N Rudolf Tomíček
A Josef Hojdar	N Jan Mládek	A Jiří Třešňák
Z Pavel Hönig	A Dagmar Mocová	0 Radim Turek
A Petr Ibl	0 Oldřich Němec	Z Jiří Václavek
A Zdeněk Jičínský	0 Eva Nováková	N Miroslav Váňa
A Miloslav Kala	A Hana Orgoníková	A Miloslav Vlček
0 Miroslav Kapoun	0 Břetislav Petr	0 František Vnouček
A Jan Kavan	N Petr Rafaj	A Jitka Vojtilová
A Robert Kopecký	A Josef Řihák	A Ladislav Vomáčko
A Zdeněk Koudelka	A Antonín Sed'a	A Václav Votava
A Karel Kratochvíle	A Jaromír Schling	0 Lubomír Zaorálek
A Michal Kraus	Z Ladislav Skopal	A Eduard Zeman
0 Jaroslav Krákora	A Josef Smýkal	Z Petr Zgarba
A Stanislav Křeček	N Evžen Snítily	
A Jozef Kubinyi	A Bohuslav Sobotka	
ODS		
N Walter Bartoš	N Martin Kocourek	N Miroslav Krajíček
N Jan Bauer	N Jozef Kochan	Z Petr Krill
N Marek Benda	N Miroslav Krajíček	A Miloslav Kučera

N Miroslav Beneš	Z Petr Krill	Z Ivan Langer
N Jiří Bílý	A Miloslav Kučera	A Helena Mallotová
A Josef Bíža	Z Ivan Langer	N Václav Mencl
Z Petr Bratský	A Helena Mallotová	Z Václav Nájemník
N Michal Doktor	N Václav Mencl	N Petr Nečas
A Vladimír Doležal	Z Václav Nájemník	Z Veronika Nedvědová
0 Kateřina Dostálová	N Petr Nečas	N Miroslava Němcová
N Tomáš Dub	Z Veronika Nedvědová	N Zbyněk Novotný
N Eva Dundáčková	N Miroslava Němcová	Z Jiří Papež
A Tomáš Hasil	N Zbyněk Novotný	N Miloš Patera
A Zdeňka Horníková	Z Jiří Papež	A Alena Páralová
N Pavel Hrnčář	N Miloš Patera	N Miroslav Pátek
N Radim Chytka	A Alena Páralová	N Martin Kocourek
0 Libor Ježek	N Miroslav Pátek	N Jozef Kochan
Z Tomáš Kladívko	N Martin Kocourek	N Miroslav Krajíček
N Jan Klas	N Jozef Kochan	Z Petr Krill
US-DEU		
A Taťána Fischerová	0 Karel Kühnl	A Pavel Svoboda
A Svatopluk Karásek	A Pavel Němec	0 Robert Vokáč
N Zdeněk Kořistka	A Vlastimil Ostrý	
0 Petr Kott	A František Pelc	
KSČM		
0 Vlastislav Antolák	A Stanislav Fischer	0 Ladislav Mlčák
0 Marta Bayerová	0 Václav Frank	A Miroslav Opálka
A František Beneš	N Jaroslav Gongol	Z Svatomír Recman
0 Milan Bičík	0 Miroslav Grebeníček	0 Vladimír Reiber
N Petr Braný	A Stanislav Grospič	A Zuzka Rujbrová
A Ludmila Brynychová	A Jitka Gruntová	N Marie Rusová
N Ladislav Býček	A Pavel Hojda	A Josef Šenfeld
A Květoslava Čelišová	A Kateřina Konečná	N Josef Švarcbek
A Alexander Černý	A Vladimír Koníček	A Ladislav Urban
0 Vlastimil Dlab	A Pavel Kováčik	A Miroslava Vlčková
A Jiří Dolejš	A Ivana Levá	A Miloslava Vostrá
0 Václav Exner	0 Josef Mandík	A Karel Vymětal

A Jiřina Fialová	A Soňa Marková	A Antonín Zralý
Z Vojtěch Filip	A Zdeněk Maršíček	
KDU-ČSL		
N Libor Ambrozek	N Jiří Karas	N Cyril Svoboda
N Jan Grůza	N Jan Kasal	N Jan Škopík
N Jiří Hanuš	N Tomáš Kvapil	N Michaela Šojdrová
N Vilém Holáň	N Jaroslav Lobkowicz	N Ladislav Šustr
N Ludvík Hovorka	N Vlasta Parkanová	N Jaromír Talíř
N Josef Janeček	N Vladimír Říha	N Josef Vícha
N Miroslav Kalousek	N Pavel Severa	N Ivo Vykydal
Nezařazení		
A Tomáš Vrbík		

A.6 Hlasování č.25 o vyřazení návrhu zákona o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů z programu 39 schůze z roku 2004

Návrh na vyřazení třetího čtení z programu 39. schůze byl přijat.

Přítomno 183		Je třeba 92	
A ANO = 137	N NE = 11	0 NEPŘÍTOMEN =17	Z ZDRŽEL SE = 35

ČSSD		
A Vlastimil Aubrecht	A Jitka Kupčová	Z František Strnad
A Jarmila Boháčková	0 Miloš Kužvart	0 Miroslav Svoboda
A Robin Böhnisch	0 Petr Lachnit	A Antonín Sýkora
A Vladimír Čada	0 Vladimír Laštůvka	A Hana Šedivá
Z Karel Černý	A Antonín Macháček	Z Iva Šedivá
A Anna Čurdová	A Antonín Macháček	A Zdeněk Škromach
0 Pavel Dostál	A Miloš Máša	A Karel Šplíchal
A Milan Ekert	A Miloš Melčák	A Petr Šulák
A Václav Grüner	A Alfréd Michalík	A Miloš Titz
A Michal Hašek	A Josef Mikuta	A Rudolf Tomíček
A Josef Hojdar	A Josef Mikuta	A Jiří Třešňák
A Pavel Hönig	A Dagmar Mocová	Z Radim Turek
A Petr Ibl	N Oldřich Němec	A Jiří Václavek
A Zdeněk Jičínský	A Eva Nováková	A Miroslav Váňa
Z Miloslav Kala	A Hana Orgoníková	A Miloslav Vlček
A Miroslav Kapoun	Z Břetislav Petr	A František Vnouček
Z Jan Kavan	A Petr Rafaj	A Jitka Vojtilová
N Robert Kopecký	A Josef Řihák	A Ladislav Vomáčko
A Zdeněk Koudelka	A Antonín Sed'a	A Václav Votava
A Karel Kratochvíle	A Jaromír Schling	0 Lubomír Zaorálek
Z Michal Kraus	A Ladislav Skopal	A Eduard Zeman
Z Jaroslav Krákora	A Ladislav Skopal	A Petr Zgarba
A Stanislav Křeček	0 Evžen Snítílý	
N Jozef Kubinyi	A Bohuslav Sobotka	
ODS		
Z Walter Bartoš	0 Martin Kocourek	A Petr Pleva
Z Jan Bauer	A Jozef Kochan	A Josef Poláček
A Marek Benda	N Miroslav Krajíček	A Jiří Pospíšil
0 Miroslav Beneš	0 Petr Krill	Z Aleš Rozehnal
A Jiří Bílý	A Miloslav Kučera	A Martin Říman
A Josef Bíža	A Ivan Langer	A Karel Sehoř
A Petr Bratský	A Helena Mallotová	N Jan Schwippel
N Michal Doktor	A Václav Mencl	Z Pavel Suchánek
Z Vladimír Doležal	A Václav Nájemník	A Lubomír Suk
N Kateřina Dostálová	Z Petr Nečas	Z David Šeich
Z Tomáš Dub	A Veronika Nedvědová	Z Lucie Talmanová
Z Eva Dundáčková	0 Miroslava Němcová	0 Tomáš Teplík
Z Tomáš Hasil	Z Zbyněk Novotný	N Petr Tluchoř

0 Zdeňka Horníková	A Jiří Papež	Z Vlastimil Tlustý
A Pavel Hrnčír	A Miloš Patera	A Eduard Vávra
A Radim Chytka	N Alena Páralová	Z Jan Vidím
A Libor Ježek	A Miroslav Pátek	Z Oldřich Vojří
A Tomáš Kladívko	A Jaroslav Pešán	A Tom Zajíček
A Jan Klas	A Jaroslav Plachý	A Bohuslav Záruba
US - DEU		
A Taťána Fischerová	N Karel Kühnl	Z Pavel Svoboda
A Svatopluk Karásek	Z Pavel Němec	A Robert Vokáč
A Zdeněk Kořistka	A Vlastimil Ostrý	A Petr Kott
A František Pelc		
KSČM		
Z Vlastislav Antolák	A Stanislav Fischer	A Ladislav Mlčák
A Marta Bayerová	A Václav Frank	Z Miroslav Opálka
A František Beneš	A Jaroslav Gongol	A Svatomír Recman
A Milan Bičík	0 Miroslav Grebeníček	A Vladimír Reiber
A Petr Braný	A Stanislav Grospič	A Zuzka Rujbrová
A Ludmila Brynychová	A Jitka Gruntová	A Marie Rusová
Z Ladislav Býček	A Pavel Hojda	Z Josef Šenfeld
0 Květoslava Čelišová	Z Kateřina Konečná	A Josef Švarcbek
A Alexander Černý	A Vladimír Koníček	A Ladislav Urban
A Vlastimil Dlab	A Pavel Kováčik	A Miroslava Vlčková
0 Jiří Dolejš	N Ivana Levá	A Miloslava Vostrá
Z Václav Exner	Z Josef Mandík	A Karel Vymětal
A Jiřina Fialová	A Soňa Marková	A Antonín Zralý
A Vojtěch Filip	Z Zdeněk Maršíček	
KDU - ČSL		
A Libor Ambrozek	A Jiří Karas	A Cyril Svoboda
A Jan Grůza	A Jan Kasal	A Jan Škopík
A Jiří Hanuš	A Tomáš Kvapil	A Michaela Šojdrová
A Vilém Holáň	A Jaroslav Lobkowicz	A Ladislav Šustr
A Ludvík Hovorka	A Vlasta Parkanová	A Jaromír Talíř
A Josef Janeček	A Vladimír Říha	A Josef Vícha
A Miroslav Kalousek	A Pavel Severa	A Ivo Vykydal
Nezařazení		
A Tomáš Vrbík		

A.7 Hlasování č. 933 o schválení návrhu zákona o registrovaném partnerství z 16.12.2005

Návrh usnesení:

"Poslanecká sněmovna vyslovuje souhlas s návrhem poslanců Anny Čurdové, Jitky Kupčové, Taťány Fischerové, Kateřiny Dostálové, Lucie Talmanové, Kateřiny Konečné, Zdeňka Jičínského, Vladimíra Doležala, Pavla Svobody, Vlastimila Ostrého a Vladimíra Koníčka na vydání zákona o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, podle sněmovního tisku 962, ve znění schválených pozměňovacích návrhů."

Návrh byl přijat.

PRÍTOMNO 147		JE TŘEBA 74	
A – ANO = 86	N – NE = 54	0 - NEPRÍTOMNÍ	Z – ZDRŽELI SE
M – OMLUVENI			

ČSSD		
0 Vlastimil Aubrecht	A Pavol Kubuš	A František Strnad
A Robin Böhnisch	A Jitka Kupčová	0 Miroslav Svoboda
A Vladimír Čada	M Miloš Kužvart	0 Antonín Sýkora
A Karel Černý	0 Petr Lachnit	A Hana Šedivá
A Anna Čurdová	A Vladimír Laštůvka	A Iva Šedivá
A Milan Ekert	0 Radko Martínek	A Zdeněk Škromach
A Václav Grüner	0 Miroslav Máče	A Karel Šplíchal
A Jana Hamplová	0 Miloš Máša	A Petr Šulák
A Michal Hašek	0 Miloš Melčák	A Miloš Titz
A Josef Hojdar	0 Alfréd Michalík	0 Rudolf Tomíček
0 Pavel Hönig	0 Josef Mikuta	A Jiří Třešňák
Z Petr Ibl	A Dagmar Mocová	A Radim Turek
A Zdeněk Jičínský	A Oldřich Němec	0 Jiří Václavek
A Miloslav Kala	0 Eva Nováková	A Miroslav Váňa
0 Miroslav Kapoun	A Hana Orgoníková	A Miloslav Vlček
M Jan Kavan	A Břetislav Petr	A František Vnouček
A František Koníček	A Petr Rafaj	A Jitka Vojtilová
0 Robert Kopecký	A Josef Řihák	0 Ladislav Vomáčko
A Zdeněk Koudelka	A Antonín Sed'a	A Václav Votava

A Karel Kratochvíle	0 Jaromír Schling	A Lubomír Zaorálek
A Michal Kraus	0 Ladislav Skopal	A Eduard Zeman
A Jaroslav Krákora	A Josef Smýkal	0 Petr Zgarba
A Stanislav Křeček	0 Evžen Snítily	
M Jozef Kubinyi	A Bohuslav Sobotka	
ODS		
N Walter Bartoš	N Martin Kocourek	N Petr Pleva
N Jan Bauer	N Jozef Kochan	A Josef Poláček
N Marek Benda	N Miroslav Krajíček	A Jiří Pospíšil
M Miroslav Beneš	N Petr Krill	A Aleš Rozehnal
N Jiří Bílý	0 Miloslav Kučera	N Martin Říman
A Josef Bíža	M Ivan Langer	A Karel Sehoř
0 Petr Bratský	A Helena Mallotová	N Jan Schwippel
N Michal Doktor	N Václav Mencl	Z Pavel Suchánek
A Vladimír Doležal	0 Václav Nájemník	0 Lubomír Suk
A Kateřina Dostálová	N Petr Nečas	N David Šeich
N Tomáš Dub	0 Veronika Nedvědová	A Lucie Talmanová
0 Eva Dundáčková	N Miroslava Němcová	N Tomáš Teplík
A Tomáš Hasil	N Zbyněk Novotný	A Petr Tluchoř
A Zdeňka Horníková	Z Jiří Papež	N Vlastimil Tlustý
N Pavel Hrnčíř	0 Miloš Patera	N Eduard Vávra
N Radim Chytka	A Alena Páralová	N Jan Vidím
N Libor Ježek	N Miroslav Pátek	M Oldřich Vojří
Z Tomáš Kladívko	N Jaroslav Pešán	N Tom Zajíček
N Jan Klas	N Jaroslav Plachý	Z Bohuslav Záruba
US-DEU		
A Taťána Fischerová	0 Karel Kühnl	A Pavel Svoboda
A Svatopluk Karásek	M Pavel Němec	M Robert Vokáč
N Zdeněk Kořistka	0 Vlastimil Ostrý	
A Petr Kott	A František Pelc	
KSČM		
0 Vlastislav Antolák	0 Václav Frank	A Miroslav Opálka
0 Marta Bayerová	N Jaroslav Gongol	Z Svatomír Recman
A František Beneš	0 Miroslav Grebeníček	0 Vladimír Reiber

A Milan Bičík	A Stanislav Grospič	A Zuzka Rujbrová
N Petr Braný	A Jitka Gruntová	0 Marie Rusová
N Ladislav Býček	A Pavel Hojda	A Josef Šenfeld
A Květoslava Čelišová	M Kateřina Konečná	N Josef Švarcbek
0 Alexander Černý	A Vladimír Koníček	A Ladislav Urban
A Vlastimil Dlab	A Pavel Kováčik	A Miroslava Vlčková
A Jiří Dolejš	A Ivana Levá	0 Josef Vondruška
0 Václav Exner	0 Josef Mandík	A Miloslava Vostrá
A Jiřina Fialová	A Soňa Marková	A Karel Vymětal
0 Vojtěch Filip	0 Zdeněk Maršíček	A Antonín Zralý
A Stanislav Fischer	Z Ladislav Mlčák	
KDU-ČSL		
N Libor Ambrozek	N Jiří Karas	M Cyril Svoboda
N Jan Grůza	N Jan Kasal	N Jan Škopík
N Jiří Hanuš	N Tomáš Kvapil	N Michaela Šojdrová
N Vilém Holáň	M Jaroslav Lobkowicz	N Ladislav Šustr
N Ludvík Hovorka	N Vlasta Parkanová	N Jaromír Talíř
N Josef Janeček	N Vladimír Říha	N Josef Vícha
N Miroslav Kalousek	N Pavel Severa	N Ivo Vykydal
Nezařazení		
A Tomáš Vrbík		

Návrh zákona o registrovaném partnerství

NÁVRH BYL PŘIJAT

PŘÍTOMNO=177

JE TŘEBA=101

[A] ANO=101 [N] NE=57

[0] NEPŘÍTOMEN, [M]
OMLUVEN

[Z] ZDRŽEL SE

ČSSD		
A Vlastimil Aubrecht	A Robin Böhnisch	A Vladimír Cada
A Karel Černý	A Anna Čurdová	A Milan Ekrt
A Andrej Grega	A Václav Grüner	A Jana Hamplová
A Michal Hašek	A Pavel Hönig	Z Petr Ibl
A Zdeněk Jičínský	A Miloslav Kala	A Miroslav Kapoun
A Jan Kavan	A Robert Kopecký	A Zdeněk Koudelka
A Karel Kratochvíle	A Jaroslav Krákora	A Stanislav Křeček
A Jozef Kubinyi	A Pavol Kubuš	A Jitka Kupčová
A Miloš Kužvart	A Petr Lachnit	A Vladimír Laštůvka
A Radko Martínek	A Lenka Mazuchová	A Miroslav Máče
A Miloš Máče	A Miloš Melčák	A Alfréd Michalík
A Josef Mikuta	A Dagmar Mocová	A Oldřich Němec
0 Eva Nováková	A Hana Orgoníková	A Břetislav Petr
A Petr Rafaj	A Josef Řihák	A Antonín Sed'a
A Jaroslav Schiling	A Ladislav Skopal	A Josef Smýkal
A Evžen Snítílý	A Bohuslav Sobotka	A František Strnad
A Miroslav Svoboda	A Antonín Sýkora	A Hana Šedivá
A Zdeněk Škromach	A Karel Šplíchal	A Petr Šulák
A Miloš Titz	N Rudolf Tomíček	A Jiří Třešňák
A Radim Turek	A Jiří Václavek	A Miroslav Váňa
A Miloslav Vlček	A František Vnouček	A Jitka Vojtilová
A Ladislav Vomáčko	A Václav Votava	A Lubomír Zaorálek
A Cyril Zapletal	A Eduard Zeman	A Petr Zgarba
ODS		
N Walter Bartoš	N Jan Bauer	N Marek Benda
M Miroslav Beneš	0 Jiří Bílý	A Josef Bíža
0 Petr Bratský	N Michal Doktor	Z Kateřina Dostálová
0 Tomáš Dub	N Eva Dundáčková	Z Tomáš Hasil
0 Zdeňka Horníková	N Pavel Hrnčír	N Radim Chytka
0 Libor Ježek	N Tomáš Kádner	Z Tomáš Kládívko
N Jan Klas	N Martin Kocourek	N Jozef Kochan
N Miroslav Krajíček	N Petr Krill	N Miloslav Kučera
Z Václav Nájemník	N Petr Nečas	Z Veronika Nedvědová
M Miroslava Němcová	0 Zbyněk Novotný	Z Jiří Papež
Z Miloš Patera	Z Alena Páralová	N Miroslav Pátek
N Jaroslav Pešán	N Jaroslav Plachý	N Petr Pleva

Z Josef Poláček	M Jiří Pospíšil	0 Aleš Rozehnal
N Martin Říman	0 Karel Sehoř	N Jan Schwippel
ZPavel Suchánek	Z Lubomír Suk	0 David Šeich
M Lucie Talmanová	N Tomáš Teplík	Z Petr Tluchoř
0 Vlastimil Tlustý	N Eduard Vávra	N Jan Vidím
Z Oldřich Vojíř	N Tom Zajíček	M Bohuslav Záruba
KSČM		
0 Vlastimil Antolák	N Marta Bayerová	A František Beneš
A Milan Bičík	N Petr Braný	N Ladislav Býček
A Květoslava Čelišová	A Alexander Černý	A Vlastimil Dlab
A Jiří Dolejš	A Václav Exner	A Jiřina Fialová
Z Vojtěch Filip	A Stanislav Fischer	A Václav Frank
N Jaroslav Gongol	M Miroslav Grebeníček	A Stanislav Grospič
A Jitka Gruntová	A Pavel Hojda	A Kateřina Konečná
A Vladimír Koníček	A Pavel Kováčik	A Ivana Levá
0 Josef Mandík	A Soňa Marková	N Zdeňek Maršíček
Z Ladislav Mlčák	A Miroslav Opálka	Z Svatomír Recman
A Zuzka Rujbrová	N Marie Rusová	A Josef Šenfeld
N Josef Švarsberk	A Ladislav Urban	A Miroslava Vlčová
N Josef Vondruška	A Miroslava Vostrá	A Karel Vymětal
A. Antonín Zralý		
KDU-ČSL		
N Libor Ambrozek	N Jan Grůza	N Jiří Hanuš
N Vilém Holáň	N Ludvík Hovorka	N Josef Janeček
N Miroslav Kalousek	N Jiří Karas	N Jan Kasal
N Tomáš Kvapil	N Jaroslav Lobkowicz	N Vlasta Parkanová
M Vladimír Říha	N Pavel Severa	N Cyril Svoboda
N Jan Škopík	N Michaela Šojdrová	N Ladislav Šustr
N Jaromír Talíř	N Josef Vícha	N Ivo Vykydal
US-DEU		
A Taťána Fischerová	A Svatopluk Karásek	0 Zdenek Kořístka
A Petr Kott	0 Karel Kühnl	A Pavel Němec
A Vlastimil Ostrý	A František Pelc	A Pavel Svoboda
M Robert Vokáč		
Nezařazení		
Z Tomáš Vrbík		

B. Právní úprava homosexuálních vztahů v jiných státech Evropy

BELGIE

Tato země evropské unie původně patřila ke státům, které se ve své právní úpravě zaměřovaly jen na specifické odchylky od úpravy manželského soužití. Původní zákon stavěl na smluvní volnosti. Smlouva byla uzavírána před notářem a registrována v příslušné obci. Byla přístupná v podstatě všem osobám spolužijícím, například i sourozencům.

Již před přijetím tohoto zákona však vydávaly radnice velkých měst homosexuálním párům, které spolu žily podobu jednoho roku, certifikát o soužití, který těmto párům otevíral cestu k sociálním službám či bankovním úvěrům. Tímto listem vlastně radnice uznávaly faktická soužití homosexuálních párů.

V lednu 2003 došlo v Belgii k přijetí zákona, kterým tento stát jako druhý na světě umožnil homosexuálním párům vstup do manželství. Jediným omezením oproti manželským párům heterosexuálních partnerů je nemožnost adopce dětí.

DÁNSKO

Jedná se o zemi, která jako první přijala právní úpravu institutu registrovaného partnerství již 7. června 1989 pod č. 372. V účinnost vstoupil 1. října 1989. V návaznosti na tento zákon byla ještě přijata celá řada novel zákonů z oblasti občanské i trestněprávní.

Norma odkazuje v globálu na předpisy upravující manželství s několika výjimkami, z nichž nejdůležitější je zejména oblast adopcí. Zásadní podmínkou pro možnost uzavřít partnerství dle dánského práva je aby alespoň jeden z partnerů byl dánské národnosti a měl trvalé bydliště v Dánsku. Části znemožňující adopce a nutnost trvalého pobytu, respektive občanství byly již od samého počátku předmětem kritiky. Tyto nedostatky byly po deseti letech od jeho přijetí odstraněny a v současnosti stačí k uzavření partnerství dvouletý pobyt na území Dánska. Adopce jsou otevřeny všem vyjma adopcí do ciziny.

V současnosti je nejkritizovanější mezní přístup lesbickým ženám k asistované reprodukci.

FINSKO

Finský zákon o registrovaném partnerství vychází ze vzoru úpravy okolních severských států, jeho přijetí však předcházela zdlouhavá diskuse jak na úrovni parlamentní, tak na úrovni celospolečenské a byl přijat až po pěti letech od jeho prvního předložení v parlamentu a to v září 2001. Stejně jako původní dánská úprava ani tato neumožňuje adopci dětí osobami stejného pohlaví. Registrované partnerství ve Finsku mohou uzavřít pouze osoby stejného pohlaví starší 18 let, pokud alespoň jedna z nich je finským občanem a zároveň trvale žije ve Finsku, nebo pokud se obě osoby zdržují na území Finska nejméně po dobu dvou let před uzavřením partnerství. Partnerství uzavřené mimo území Finska je v této zemi platné, pokud je platné dle práva státu ve kterém bylo uzavřeno.

FRANCIE

Tato evropská země sice byla s velkým předstihem prvním státem, který dekriminlizoval homosexuální styky, ale v dalším vývoji úpravy těchto vztahů k velkým průkopníkům nepatří. Poté co již od roku 1993 byly osobám, které spolu žili nejméně po dobu jednoho roku vydávány tzv. certifikáty o soužití, byl až na podzim roku 1998 Národním shromážděním poprvé schválen návrh zákona jenž nesezdaným párům bez ohledu na jejich sexuální orientaci zajišťoval práva obdobná manželským v oblasti dědictví, bydlení, daní či sociální péče. Tento zákon však byl na jaře následujícího roku Senátem zamítnut. Národní shromáždění však o rok později, téměř deset let od podání prvního návrhu, tento návrh opětovně přijalo jako *zákon o občanském paktu solidarity* (tzv. PACS), když ve čtvrtém čtení přehlasovalo Senát.

Tato norma je vystavena na čistě smluvním principu, je přístupná všem nesezdaným párům, bez ohledu zda se jedná o homosexuální nebo heterosexuální soužití, o což se opírá i častý názor, že tento zákon spíš podporuje pluralitu životních stylů, než že by zrovnoprávňoval homosexuální menšiny. Manželství se tímto stalo ve Francii pouze jednou z možností soužití. Partneři nesmí být manželé ani příbuzní, ani být vázáni paktem s jinou osobou. Registrace probíhá před soudem, pokud k ní dochází mimo území Francie, pak se partnerství uzavírá před konzulárním úředníkem. Partneři na sebe uzavřením paktu berou povinnost ke vzájemné péči i společnou odpovědnost za dluhy vyplývající z obvyklého provozu domácnosti. Při splnění podmínek je umožněno i společné zdanění partnerů.

K podepsání paktu není třeba francouzské občanství. Úřady musí brát v úvahu uzavřené partnerství i při imigračním řízení, avšak jeho uzavření není zárukou pozitivního výsledku. Zákon se nezabývá problematikou rodičovství, adopce či asistované reprodukce, což je považováno příznivci tohoto předpisu za jeho přednost, protože do budoucna umožňuje otevření adopcí i pro homosexuální partnery, což je v současnosti jinými předpisy naprosto vyloučeno.

ITÁLIE

Podobně jako Irsko, je i tato země svou silnou religiozitou determinována. I přes značné problémy byl první zákon zohledňující soužití homosexuálních párů předložen záhy, už v roce 1993. Žádný z těchto mnohých návrhů se však nedostal ani k projednání v parlamentu.

V současné době pouze některé regiony přijaly místní předpisy, které v určitých směrech zlepšují postavení homosexuálních párů.

MAĎARSKO

V roce 1995 rozhodl tamní Ústavní soud o povinnosti vlády ukončit diskriminaci homosexuálních vztahů a předložit návrh zákona. Ve stejném rozhodnutí však konstatoval, že nemožnost uzavření manželství homosexuály není v rozporu s ústavou.

Vláda požadavku ústavního soudu vyhověla a v roce 1996 byl přijat zákon rozšiřující pojem životní druh na všechny osoby žijící ve společné domácnosti v citovém a hospodářském svazku, aniž vstoupily do manželství.

Adopce a asistovaná reprodukce jsou v Maďarsku vyhrazeny pouze manželům, a tedy pro všechna nesezdaná soužití jsou vyloučeny. Maďarsko tedy bylo jedinou z nově přistupujících zemí, která měla alespoň nějakou úpravu homosexuálního soužití. Tato alternativa však v reálném životě nepřináší partnerům žádná podstatná práva ani povinnosti, a proto je velice málo využívána.

NĚMECKO

Největší překážkou při schvalování úpravy registrovaného partnerství v Německu byly křesťanští demokraté, a tedy bylo nutné vyčkávat změny poměrů hlasů v tamním zákonodárném sboru. Návrh na uzákonění partnerství byl tedy předložen až v roce 1999, přičemž dle původních záměrů měl být tento institut využíván i blízkými příbuznými a jinými osobami, které nemohou uzavřít manželství. Z politických důvodů byla tato

norma rozdělena do dvou částí a z možnosti uzavření partnerství byli vyloučeni blízcí příbuzní.

Zákon o ukončení diskriminace společenství osob stejného pohlaví byl přijat v roce 2001, čímž byl do německého právního řádu vnesen nový institut registrovaného životního partnerství osob stejného pohlaví.

Partneři jsou tedy uznáváni jako příbuzní, registrace je prováděna státními orgány, na partnery se vztahují stejné předpisy o příjmení jako na manžele, v oblasti dědického práva jsou partneři v postavení manželů, je jim dáno právo na informace o zdravotním stavu partnera, stejně tak při přechodu nájmu bytu mají práva jako manželé, obdobnou pozici jako manželé mají i v oblasti sociálního, zdravotního systému a i v otázkách nezaměstnanosti, přistěhovalectví a udělování pracovního povolení.

NIZOZEMSKO

První nizozemský zákon upravující partnerství osob stejného pohlaví je až z roku 1997. Dnes je však Nizozemí se svou úpravou bezpochyby nejdále a umožňuje i uzavírání manželství homosexuálních párů. První návrh pocházel z roku 1994 a měl upravovat i soužití blízkých příbuzných, kterým nebyl povolen sňatek. V následujících dvou letech byly v návrhu provedeny značné změny – byli vyloučeni příbuzní a návrh se celkově přiblížil k severskému modelu s tím, že však dokonce i homosexuálním párům umožňoval uzavření manželství.

Oproti manželům heterosexuálním však měl tři základní rozdíly a to v otázkách rodičovství, cizinecké problematiky a důchodů. V roce 1999 byla však druhá dvě omezení zrušena. Adopce byly otevřeny již v roce 1998, stejně tak mohou vznikat i práva partnerů k dítěti jehož zákonným rodičem je druhý partner. V současnosti již dávají právní normy v oblasti rodičovské partnerům stejná práva a povinnosti jako mají manželé ke svým nevlastním dětem a zakotvují automatický vznik společných práv a povinností k dětem narozeným za trvání partnerství.

S ohledem na výše uvedené již neexistoval žádný důvod, proč neumožnit uzavírání manželství i homosexuálním párům, což zkonstatovala i tzv. Kortmannova komise. Vláda tuto úpravu odmítala s odůvodněním, že tato manželství nebudou uznávána mimo území Nizozemí. Tlak parlamentu a veřejnosti však vládu donutil k předložení návrhu o zpřístupnění manželství osobám stejného pohlaví, který byl v roce 2000 také schválen, a tedy od 1. dubna 2001 je možnost uzavírat manželství otevřena i párům stejného pohlaví.

NORSKO

Tato země byla v pořadí druhá, která již v roce 1993 přijala do svého právního řádu institut registrovaného partnerství osob stejného pohlaví. Jedná se o klasický severský model, který vychází z dánské úpravy, na niž se přímo v důvodové zprávě i odvolává. Na rozdíl od Dánska však tato úprava neumožňuje adopci dětí homosexuálními páry. Alespoň jedna z osob musí být norské národnosti, nebo občanem státu, kde je platná obdobná úprava, nebo musí v Norsku nepřetržitě legálně žít nejméně po dobu dvou let.

PORTUGALSKO

V březnu 2001 přijal portugalský zákonodárny sbor dva návrhy zákonů, které přinášejí uznání soužití osob stejného pohlaví. První z těchto zákonů rozšířil možnost žít s partnerem v „de-facto union“, které odpovídá vlastně našemu pojetí druha a družky, i na osoby stejného pohlaví. Těmto svazkům jsou přiznána některá manželská práva v oblasti daní, penzí, nájmu, sociálního zabezpečení a dalších.

Druhý zákon umožňuje například i příbuzným či přátelům žít v „joint respektive common economy“ což jim také přináší určitá práva v oblasti daní a nájmu. Podle definice obsažené v tomto předpise se jedná o osoby, které spolu žijí ve společném obydlí, pomáhají si navzájem a sdílejí svůj každodenní život a příjmy. Podle obou těchto zákonů je třeba, aby spolu dotyčné osoby žily nejméně po dobu dvou let, pokud chtějí práva daná tímto zákonem využívat.

RAKOUSKO

Tento stát nemá zatím zakotvenu ani jednu normu upravující soužití homosexuálních párů. Naopak teprve v polovině roku 2002 bylo zrušeno ustanovení trestního zákona požadující vyšší věkovou hranici pro homosexuální styk oproti styku heterosexuálnímu. Toto ustanovení bylo po dlouhá léta již zejména na mezinárodním poli kritizováno, a to nejsilněji od roku 1995, kdy Rakousko vstoupilo do evropské unie. Toto ustanovení bylo dokonce považováno za porušení Evropské úmluvy.

ŠPANĚLSKO

Tento stát evropské unie je značně religiózní, a tedy v rámci debaty o uzákonění registrovaného partnerství se předpokládalo zejména převzetí francouzského modelu. Některá velká města již dříve začala s registrací homosexuálních párů a umožnila jim již dříve požívat některé sociální a zaměstnanecké výhody.

21. dubna 2005 byl však překvapivě přijat zákon, který umožnil homosexuálním párům uzavírat přímo manželství a nikoliv pouze partnerství, jak se původně předpokládalo. Tento zákon je velice pokrokový protože homosexuálním párům neodpírá ani právo adoptovat děti.

ŠVÉDSKO

Švédsko přijalo svou verzi registrovaného partnerství již v roce 1994 s účinností od počátku roku následujícího. Jedná se o klasickou severskou formu registrovaného partnerství, která byla v roce 2002 doplněna o možnost adoptovat děti. Jako jediný evropský stát umožňuje Švédsko i osvojení dětí z ciziny, tato část úpravy však naráží na mnohé problémy. Za specifikum tohoto státu lze považovat zřízení ombudsmana pro diskriminaci z důvodu sexuální orientace.

ŠVÝCARSKO

Švýcarská národní rada vyzvala ve své rezoluci již v roce 1996 vládu k vytvoření návrhu zákona upravující soužití osob stejného pohlaví, tato úprava existuje jen v kantonu Curych. Zvláštností této normy je, že byla přijata v referendu. Omezuje se však pouze na záležitosti daňové, protože například otázky rodiny jsou vyhrazeny pouze konfederativní úrovni.

VELKÁ BRITÁNIE

V roce 2002 se první normou zohledňující homosexuály stal zákon umožňující adopce dětí i jednotlivcem a to bez ohledu na jeho sexuální orientaci. V některých oblastech tohoto ostrovního státu byly již dříve poskytovány výhody poskytované manželům, tedy respektive nesezdaným heterosexuálním párům.

9. listopadu roku 2004 bylo i ve Velké Británii schváleno občanské soužití osob stejného pohlaví.

C. Tři základní modely zákonné úpravy homosexuálního soužití

V současné době rozeznáváme tři základní přístupy, které jednotlivé státy využívají pro zákonnou úpravu soužití osob stejného pohlaví.

Prvním a také nejstarším modelem je Severský model, který pochází z Dánska, kde byl užit již v roce 1989. Jedná se o vytvoření samostatné speciální normy, která upravuje danou problematiku obdobně jako manželství, avšak s taxativně stanovenými odchylkami. Velmi často také odkazuje na úpravu užitou pro manželství. Tomuto modelu odpovídaly také první dva návrhy předložené v Parlamentu ČR.

Druhým je Francouzský model který ponechává možnost užívat danou formu soužití jak pro homosexuální tak pro heterosexuální páry. Zákon o občanském paktu solidarity zdůrazňuje smluvní základ úpravy těchto vztahů, nelze jí však upravit vztahy k dětem. Práva a povinnosti z paktu vyplývající se také v mnoha dalších ohledech liší od úpravy manželství.

Jako třetí známe pak Nizozemský model, který je nejradikálnější a ruší výlučnost manželství pouze pro heterosexuální páry a rozšiřuje tento institut i na páry homosexuální víceméně v plném rozsahu.